

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCCXLVII. ad annum MDXXVII.

Parisiis, 1644

Sessio IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15644

feliciter absolueret te duce valeat, qui viuis & regnas in
 sæcula. Dixi.

SESSIO IX.

ANNO a natiuitate Domini 1514. indictione secunda, die
 vero Veneris quinta mensis Maii, pontificatus sanctif-
 simi in Christo patris & domini nostri domini Leonis diui-
 na prouidentia papæ X. anno secundo, fuit celebrata nona
 sessio generalis Concilii in ecclesia Lateranensi in loco so-
 lito mane hora Tertiarum. In qua fuit præfens præfatus
 sanctissimus dominus noster dominus Leo papa X. indutus
 vestibus pontificalibus, sedens in thalamo consueto. Fue-
 runt præfentes infra scripti reuerendissimi domini cardina-
 les, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, abbates & magi-
 stri generales ordinum, & oratores principum, & quam-
 plures illustrissimi, domini, & alii doctores & nobiles in
 copiosa multitudine.

Episcopi cardinales.

Reuerendissimus dominus Raphael Ostiensis.
 Reuerendissimus dominus Bernardinus Sabinensis.
 Reuerendissimus dominus Dominicus Portuensis.
 Reuerendissimus dominus Iacobus Albanensis.
 Reuerendissimus dominus Franciscus Tiburtinensis.
 Reuerendissimus dominus Marcus Prænестinus.

Presbyteri cardinales.

Reuerendissimus dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis &
 Pauli, Surrentinus.
 Reuerendissimus dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ, de Flisco.
 Reuerendissimus dominus Hadrianus tituli sancti Chryfologi.
 Reuerendissimus dominus Leonardus tituli sanctæ Sufannæ, Agen-
 nensis.
 Reuerendissimus dominus Christophorus sanctæ Praxedis.
 Reuerendissimus dominus Antonius tituli S. Vitalis, Sipontinus.
 Reuerendissimus dominus Petrus tituli sancti Eusebii, Anconitanus.
 Reuerendissimus dominus Bandinellus tituli S. Sabinæ, de Saulis.
 Reuerendissimus dominus Laurentius tituli sanctorum quatuor Co-
 ronatorum.

Diaconi cardinales.

Reuerendissimus dominus Fridericus de sancto Seuerino, sancti An-
 geli.
 Reuerendissimus dominus Hippolytus sanctæ Lucie in Silice.
 Reuerendissimus dominus Alexander sancti Eustachii, Farnesius.
 Reuerendissimus dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin,
 de Aragonia.

ANNO
 CHRISTI
 1514.

* *al. in
 Domini-
 ca*

Reuerendissimus dominus Marcus sanctæ Mariæ in Via lata, de Cor-
 neliiis.
 Reuerendissimus dominus Alphonfus sancti Theodori.
 Reuerendissimus dominus Matthæus sancti Angeli Gurcenfis.
 Reuerendissimus dominus Iulius sanctæ Mariæ * de nauicula.
 Reuerendissimus dominus Bernardus sanctæ Mariæ in porticu.
 Reuerendissimus dominus Innocentius sanctorum Cosmæ & Da-
 miani.

Patriarcha & assistentes papa, & oratores.

Reuerendus pater dominus Cæsar Alexandrinus.
 Reuerendus pater dominus Alphonfus Antiochenus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Vincentius Senensis.
 Reuerendus pater dominus Gabriel Dyrrachienfis.
 Reuerendus pater dominus Robertus Rhegiensis.
 Reuerendus pater dominus Angelus Turritanus.
 Reuerendus pater dominus Scaramuza Cumanus.
 Reuerendus pater dominus Pompeius Reatinus.
 Reuerendus pater dominus Iulianus Vulterranus.
 Reuerendus pater dominus Dominicus Lucerinus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Cauallicensis.
 Reuerendus pater dominus Andreas Miletensis.
 Reuerendus pater dominus Alexander Alexandrinus.
 Reuerendus pater dominus Bernardus episcopus Taruisinus & gu-
 bernator Urbis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Tergestinus, serenissimi Maxi-
 miliani electi imperatoris orator.
 Reuerendus pater dominus Claudius Massiliensis episcopus, Christia-
 nissimi Francorum regis orator.
 Reuerendus pater dominus Silvester Vuigornienfis episcopus, o-
 rator illustrissimi Henrici regis Angliæ.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Gneznensis archiepiscopus, ora-
 tor illustrissimi Sigismundi Poloniæ regis.
 Reuerendus pater dominus Bertrandus Adrienfis episcopus, illu-
 strissimi domini ducis Ferrariæ orator.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater dominus Stephanus Patracensis.
 Reuerendus pater dominus Iulius Corinthienfis.
 Reuerendus pater dominus Aldronandinus Nicosiensis.
 Reuerendus pater dominus Bernardus Spalatensis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Antibarenfis.
 Reuerendus pater dominus Vincentius Neapolitanus.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Iadrenfis.
 Reuerendus pater dominus Ieremias Tranensis.
 Reuerendus pater dominus Orlandus Auinionensis.
 Reuerendus pater dominus Andreas Monembasiensis.

Y y iij

Reuerendus pater dominus Gifbertus Surrentinus.
 Reuerendus pater dominus Georgius Nazarenus.
 Reuerendus pater dominus Stephanus Gabriel Barenfis.
 Reuerendus pater dominus Fabricius Hydruntinus.

Episcopi.

Reuerendus pater dominus Iannotius Troianus.
 Reuerendus pater dominus Simon Ariminensis.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Paphensis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Aquilanus.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Vicentinus.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Potentinus.
 Reuerendus pater dominus Octavianus Viterbienfis.
 Reuerendus pater dominus Thomas Comaclensis.
 Reuerendus pater dominus Marinus Cenetenfis.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Fauentinus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Sibiricenfis.
 Reuerendus pater dominus Paris Pifaurienfis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Bouinenfis.
 Reuerendus pater dominus Alexius Melfitanus.
 Reuerendus pater dominus Iosue Esculanus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Dominicus Terdonenfis.
 Reuerendus pater dominus Vafinius Placenfis.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Bifignianenfis.
 Reuerendus pater dominus Ferdinandus Balneoregienfis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Marianenfis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Castelli maris.
 Reuerendus pater dominus Alexander Vrbeuetanus.
 Reuerendus pater dominus Nicolaus Bergomenfis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Elnenfis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Foroliuienfis.
 Reuerendus pater dominus Lambertus Venusinus.
 Reuerendus pater dominus Paulus Forosempronienfis.
 Reuerendus pater dominus Christophorus Polinianenfis.
 Reuerendus pater dominus Aloyfius Arbenfis.
 Reuerendus pater dominus Cæsar Infulenfis.
 Reuerendus pater dominus Gifbertus Rapollanus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Antonius Anglonenfis.
 Reuerendus pater dominus Augustinus Perufinus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Phanenfis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Aceranenfis.
 Reuerendus pater dominus Sixtus Salutarum.
 Reuerendus pater dominus Andreas Anfanenfis.
 Reuerendus pater dominus Augustinus Triburienfis.
 Reuerendus pater dominus Tryphon Catarenfis.
 Reuerendus pater dominus Vincentius Signinus.
 Reuerendus pater dominus Lactantius Suanenfis.

ANNO
CHRISTI
1514.

Reuerendus pater dominus Marcus Senogalliensis.
 Reuerendus pater dominus Vincentius Caiacensis.
 Reuerendus pater dominus Marcus Vrgentinus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Arianensis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Ilcinensis.
 Reuerendus pater dominus Hugolinus Liciensis.
 Reuerendus pater dominus Hugo Rhegiensis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Antonius Calenensis.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Aquinatenfis.
 Reuerendus pater dominus Tranquillus Ferentinus.
 Reuerendus pater dominus Petrus Narniensis.
 Reuerendus pater dominus Dionysius Tolonenfis.
 Reuerendus pater dominus Benedictus Chienfis.
 Reuerendus pater dominus Iulianus Agrigentinus.
 Reuerendus pater dominus Zacharias Terracinensis.
 Reuerendus pater dominus Baptista Pennensis.
 Reuerendus pater dominus Ludouicus Tricaricensis.
 Reuerendus pater dominus Antonius Vrbinatefis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Nicienfis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Asculanus.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Nannetenfis.
 Reuerendus pater dominus Angelus Britonorienfis.
 Reuerendus pater dominus Andreas Literensis.
 Reuerendus pater dominus Augustinus Sagonensis.
 Reuerendus pater dominus Dominicus Trabatensis.
 Reuerendus pater dominus Richardus Venafranus.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Aretinus.
 Reuerendus pater dominus Nicolaus Curciolenfis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Paulus Æsinus.
 Reuerendus pater dominus Maximus Ifernienfis.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Marficanus.
 Reuerendus pater dominus Theseus Recanatenfis.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Milopotamienfis.
 Reuerendus pater dominus Latinus Vestanus.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Spigacensis.
 Reuerendus pater dominus Christophorus Cæsenatenfis.
 Reuerendus pater dominus Matthæus Vmbriaticensis.
 Reuerendus pater dominus Matthias Famagustensis.

Abbatēs.

Reuerendus pater dominus Ioannes sancti Sebastiani extra muros
 Vrbis.
 Reuerendus pater dominus Nicolaus sancti Gregorii de Vrbe.

Generales ordinum.

Reuerendus pater dominus Petrus Camaldulensis.
 Reuerendus pater dominus Thomas Prædicatorum.

Reuerendus pater dominus Bernardinus, Minorum.

Reuerendus pater dominus Ægidius, cremitarum sancti Augustini.

ANNO
CHRISTI
1554.

Oratores, senator, illustres domini temporales.

Illustris dominus Sfortia dux Barenfis, & serenissimi Maximiliani electi imperatoris in Italia locumtenens generalis.

Illustris dominus Albertus Pius de Carpi, orator imperatoris.

Magnificus dominus Iacobus senator Urbis.

Magnificus dominus Ludouicus Solier orator Christianissimi regis Franciæ.

Magnificus dominus Hieronymus Vich, orator Catholici regis Hispaniæ.

Magnificus dominus Tristandus de Acugna, &

Magnificus dominus Didacus Pacheco, &

Magnificus dominus Ioannes de Farra, illustrissimi regis Portugaliæ oratores.

Magnificus dominus Ioannes Baduer orator illustrissimi domini Venetorum.

Magnificus dominus Torus Lupus de Lapide eques, & Benso de Aluensch, & Ioannes Benceluil, oratores illustrissimi domini Ioachim marchionis Brandeburgensis electoris imperii.

Magnificus Petrus Landus illustrissimi domini Venetorum.

Orator Florentinorum.

Reuerendus pater dominus Alexander archidiaconus Mantuanus, illustrissimi domini marchionis Mantuani orator.

Magnificus dominus Franciscus de Guidono, orator magistri Rhodi.

Orator patriarchæ Hierosolymitani.

Illustris dominus Ludouicus comes de Petiliano.

Dominus Antonius de Stunega prior Castellæ, ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani.

Conseruatores Urbis.

Magnificus dominus Euangelista Magdalenæ.

Magnificus dominus Marius de Crescentiis.

Et alii quamplures domini ecclesiastici & sæculares, auditores rotæ, & clerici cameræ, ac in diuersis facultatibus doctores.

Fuit celebrata Missa de Spiritu sancto submissa voce per reuerendum patrem dominum Gabrielem archiepiscopum Dyrrachensem. Et habita oratione per reuerendum patrem dominum Antonium Puccium clericum cameræ apostolicæ, quæ ponetur in fine sessionis iuxta stylum aliarum: cantatisque litanis ac orationibus consuetis, & benedicta Synodo per sanctissimum dominum nostrum,

ANNO
CHRISTI
1514.

strum, & cantato euangelio secundū Ioannem per reuerendissimum in Christo patrem dominum Ludouicum sanctæ Mariæ in Cosmedin cardinalem Aragoniæ, quod incipit, *Si diligitis me*, &c. sanctissimus dominus noster incepit hymnum, *Veni creator Spiritus*, &c. Quo finito, & oratione cantata per præfatum sanctissimum dominum nostrum, supradicti oratores illustrissimi regis Portugalliæ accesserunt ad pedes sanctitatis suæ, & præsentauerunt mandatum præfati illustrissimi regis ad interessendum sacro Concilio. Et idem sanctissimus dominus noster tradidit illud reuerendo domino Thomæ Phædræ secretario Concilii. Qui ascendit ambonem, & legit illud alta & intelligibili voce: cuius tenor talis est.

MANDATVM REGIS PORTVGALLIÆ.

Emmanuel Dei gratia rex Portugalliæ & Algarbiorum citra, ultraque mare in Africa, dominus Gunçæ ac Conquistæ, navigationis ac commercii Ethiopiæ, Arabiæ, Persiæ atque Indiæ, vniuersis & singulis harum seriem inspecturis.

Notum facimus, quod confidentes nos plurimum de fide & industria nobilis & insignis viri Tristanni de Cugna consiliarii nostri fidelissimi, & dilectorum atque egregiorum iuris doctorum Didaci Pacheci, & Ioannis de Farra, nostræ curiæ auditorum, quos ad sanctam sedem apostolicam, ac sanctissimum dominum nostrum, dominum Leonem decimum diuina prouidentia sanctæ Romanæ & vniuersalis ecclesiæ pontificem maximum cum obedientia oratores destinauimus: ipsosque etiam oratores ac procuratores ad hoc sacrum Lateranense Concilium, quod sua sanctitas continuare & prosequi deliberat, designamus, deputamus, constituimus, dantes illis plenum mandatum & omnimodam potestatem pro nobis & regnis dominiisque nostris in ipso sacro Lateranensi Concilio dicendi, proponendi, agendi, tractandi omnia & singula, quæ ad celebrandum & concludendum ipsum Concilium, tam quoad sanctissimam & omnibus Christianis optabilem contra Christi hostes expeditionem, quam quoad cetera ad sanctæ Romanæ ecclesiæ eiusque membrorum vnionem, & Christianæ religionis fideique catholicæ augmentum & commodum spectantia, neces-

ſaria, ſeu opportuna fuerint, etiam ſi talia forent, quæ mandatum exigerent ſpecialius: ac denique omnia circa hoc faciendi, quæ vobis viderint expedire, & noſiſi præſentes faceremus: promittentes nos gratum, ratum, firmum & validum habituros, quidquid in prædictis & quolibet eorum per dictos noſtros oratores actum, factum & geſtum fuerit. In quorum fidem & teſtimonium præſentes ſcribi, & ſigillo noſtro communiri fecimus, manuque noſtra ſubſcripſimus.

Datum in vrbe noſtra Vlixbonæ duodecimo Kalendas Nouembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo duodecimo.

Deinde dominus Marius de Peruſchis, ſiſci & ſacri Concilii procurator, expoſuit præfato ſanctiſſimo domino noſtro, quod licet alias fuerit decretum monitorium contra prælatos Gallicæ nationis, & alios vtentes quadam pragmatica ſanctione, & fuerit citatio decreta contra eoſdem, vt venirent ad allegandum cauſam, quare dicta pragmatica reuocari non debet; & fuerit huiuſmodi monitorium ſeu citatio legitime executæ & reproductæ, & ſua ſanctitas prorogauerit eiſdem terminum vſque ad præſentem ſeſſionem: tamen ipſi minime comparere curarunt nec curant, tam ad defendendum dictam pragmaticam, quam ad intereſſendum ſacro Concilio. Quare contumaciam eorum accuſauit & accuſat, petens procedi contra eos ad declarationem, & decerni proceſſus per affixionem citationum ad valuas eccleſiæ Lateranenſis. Ex aduerſo vero reuerendus pater dominus Claudius epiſcopus Maſſilienſis, orator Chriſtianiſſimi Francorum regis, allegauit, excuſando dictos prælatos, dicens eos veniſſe vſque ad montes, ſeu Delphinatum; & quia non potuerunt obtinere ſaluum conductum a detentoribus ducatus Mediolanenſis & domini Ianuenſis, ideo non venerunt. Et pro verificatione dictorum produxit vnum inſtrumentum & certas literas miſſiuas tenoris infra ſcripti, videlicet inſtrumentum.

EXCVSATIO PRÆLATORVM
Gallicorum.

Vniuersis & singulis præsentis literas inspecturis, Guillelmus Costæ presbyter in decretis baccalaureus, prior, seu commendatarius prioratus sancti Stephani de Valleloysia Ebredunensis diœcesis, & canonicus ecclesiæ collegiatæ sancti Saluatoris Montispessulani diœcesis Magalonensis, vicarius in spiritualibus & temporalibus generalis, reuerendi patres domini Ludouicus de Maxis sanctæ sedis apostolicæ protonotarius, ac præpositi, commendatarii præpositatus, seu cœnobii Vlcienensis ordinis sancti Augustini Taurinensis diœcesis, salutem in Domino sempiternam.

Notum facimus, quod in nostra, notariorumque ac spectabilium & scientificorum doctorum & testium infra scriptorum præsentia existentes & personaliter constituti coram nobis sedentibus pro tribunali in cœnobio dicti præpositatus, reuerendi in Christo patres ac domini, domini episcopi, Ioannes Lexouienensis, Antonius Engolismensis, Franciscus Ambianensis, Ioannes Cabilonensis, Symphorianus Laudunensis: magistri in theologia, Ioannes Lelamienensis, Antonius Lescurre: archidiaconi, Ioannes de Fraxino Tolofanensis, Guillelmus de Nossai Lexouienensis, iurium doctores, legati, oratores & procuratores ad sanctissimum in Christo patrem & dominum nostrum dominum Leonem papam decimum & modernum, per nonnullos reuerendos patres, qui in congregatione Pisana interfuerunt, suo & aliorum nomine procuratores decreti & destinati exposuerunt, quod sunt supra sexaginta dies effluxi, quibus huic loco applicuerunt, & plusquam quatuor menses huic legationi vacarunt. Verumtamen cum primum huic loco applicuerunt, fuere a mazerio præfati sanctissimi domini nostri papæ certiores effecti, quod Maximilianus Sfortia ducatus Mediolanensis detentor, eidem mazerio breue apostolicum sibi offerenti, com meatum & saluum conductum præfatis oratoribus recusare non erubuit. Quod intelligentes præfati oratores, visi sunt viam Genuensium tentare: quibus significatum est, illam propter diuisiones, factiones & bella ipsorum Genuensium, ac incursiones vicinorum

& confœderatorum præfati Maximiliani, minime tutam esse, nec posse illac proficisci sine suarum discrimine & periculo personarum, tam ex causis præmissis, quam ex insidiis ab hostibus Christianissimi regis eisdem paratis. Quare præfati oratores de præmissis omnibus eiusdem sanctissimi domini nostri papæ nuntio super hoc specialiter destinato certificauerunt, & responsum a sua sanctitate acceperunt per suum Breue, datum Romæ die decimasextima Februarii, anno Domini millesimo quingentesimo decimoquarto: quo continebatur, quod sanctitas sua de saluoconductu Maximiliani & Octauiani nobilium Mediolani & Genuæ detentorum, eis prouideri faceret, prout ex literis reuerendi patris domini Claudii episcopi Massiliensis, Christianissimi Ludouici Francorum regis oratoris, latius certiores redderentur. Insequendo igitur prædictum mandatum apostolicum, supra viginti dies hic expectauerunt, nullo saluoconductu a dicto Maximiliano recepto, nullaque dictum saluumconductum recipiendi spe data. Quapropter præfati oratores, ne mora possit eis quomodolibet imputari, sed vt de eorum obedientia, deque ipsius Maximiliani contumacia, inobedientia & reluctatione, ipsi sanctissimo domino appareat, curarunt suam præfatam sanctitatem de omnibus præmissis iterum certiorare, & vt apertius liqueat non tantum de eorum debita diligentia, sed etiam de bona, quam erga præfatum sanctissimum dominum nostrum & sedem apostolicam gerunt, voluntate, & talem hactenus fuisse, vt ab illius vnitatem nunquam voluerint, minusque in futurum velint villo pacto discedere, sed illius mandatis perpetuo obtemperare, neque schismaticos vnquam fuisse, sed vnam ecclesiam catholicam sub vno pontifice maximo coluisse, & obseruasse quidquid ab inimicis veritatis & Christianissimi regis & regni ex aduerso dictum fuerit. Ipsi, inquam, oratores non valentes habere optatam præsentiam prædicti sanctissimi domini nostri (quod dolentes ægre tulerunt) & hoc propter viarum discrimina, & inimicorum Christianissimi regis & regni ex aduerso insidias eis paratas, prout ipsis apertius constitit, tam nomine suo, quam procuratorio reuerendorum patrum dominorum Gaspari de Turo-ne Valentiniensis & Diensis, Claudii de Longo vico Matif-

ANNO
CHRISTII
1544

ANNO
CHRISTI
1514.

conensis, & Guiscardi Hieropolitanensis titularii, & Lugdunensis suffraganei, episcoporum, ac domini Ioannis Arzele-
ri iurium doctoris, Lugduni existentium. Qui quidem præ-
dicti patres interfuerunt prædictæ congregationi Pisanae,
prout dixerunt & exposuerunt tam nomine suo, quam alio-
rum reuerendorum patrum archiepiscoporum, episcopo-
rum, & omnium & singulorum cuiuscumque status, gra-
dus & dignitatis existentium, ecclesiastici vel temporalis,
qui in congregatione Pisana interfuerunt, eis adhaerentium
& adhaerere volentium sub illa meliori forma qua potue-
runt & debuerunt, obtemperando mandatis apostolicis
& exhortationibus regiis, suos fecerunt & constituerunt
procuratores legitimos & oratores prædictos reuerendos
patres dominos ad sanctissimum dominum nostrum pa-
pam specialiter & expresse, ad renuntiandum congrega-
tioni Pisanae iam dissolutæ, & adhaerendum Concilio Late-
ranensi, nec non ad petendum absolutionem, quatenus
opus esset, a præfato sanctissimo domino nostro, prout la-
tius continetur in dicto procuratorio instrumento, cuius
tenor ob sui prolixitatem, & breuitatis causa, hic non fuit
insertus: quod tamen vidimus & tenuimus. Et publice co-
ram nobis & prædictis notariis & testibus infra scriptis re-
nuntiauerunt & renuntiant dictæ congregationi, 1514.
vndecima mensis Ianuarii, indictione secunda, & domini
nostri Leonis papæ decimi anno primo, receptum per ma-
gistros Ioannem de Aluerina Lemouicensis, & Petrum
Quesuel Lexouiensis diocesis, notarios apostolicos. Præ-
fati igitur reuerendi patres & spectabiles doctores, le-
gati & oratores coram nobis pro tribunali sedentibus, &
notariis testibusque infra scriptis renuntiarunt & renun-
tiant dictæ congregationi Pisanae iam dudum dissolutæ, &
adhaerent adhaerereque volunt in futurum Concilio Late-
ranensi, vt optata reformatio ecclesiæ & pax vniuersæ
Christianæ religionis, nec non prouisio necessaria contra
immanissimum Turcam & hostes fidei subsequantur. Et si
foran occasione dictæ congregationis Pisanae & gestorum
in ea, aliquas censuras iuris aut hominis, aut alias quascum-
que pœnas de iure aut de facto incurrerint, præstito prius
debito iuramento de parendo mandatis ecclesiæ & præ-
fati sanctissimi domini nostri Leonis papæ decimi cum illa

humilitate qua possunt & debent, vsque ad prostrationem & pedum oscula, absolutionem qua indigent sibi dari, & quamcumque aliam iuris poenam seu maculam aboleri petierunt & postulauerunt, prout per tenorem praesentium petunt & postulant, ac si coram sanctitate sua praesentes & personaliter interessent, supplicando sanctitati suae cum illa deuotione qua valent, vt ipsis praefatis oratoribus & aliis, quorum legatione funguntur, & qui in dicta congregatione interfuerunt, consilium, auxilium, opem, fauorem, aut obedientiam praestiterunt, absolutionem pro sua solita clementia concedere dignetur: offerentes se supplices preces Deo effundere, vt regimini sanctissimae matris ecclesiae sua sanctitas feliciter & longae praesse valeat. De quibus omnibus & singulis cum quanta maxima instantia potuerunt & valuerunt, rogant, vt pro iustificatione eorum praefatae voluntatis & excusationis, quaeuis acta praedicta, in quantum de iure possumus, vellemus recipere, pro & nomine eiusdem sanctissimi domini nostri & sanctae sedis apostolicae; & de receptis eis actum publicum concedere: quod quidem actum, prout de iure potuimus & debuimus, recepimus, & per notarios publicos in formam publicam redigi fecimus, & eis tradi concessimus & praecipimus.

Datum in dicto coenobio Vlciensi, sub sigillo nostri vicariatus, die decima septima mensis Martii, anno a natiuitate Domini 1514. indictione secunda, pontificatus praebati sanctissimi domini nostri Leonis papae decimi anno primo, praesentibus ad haec spectabilibus viris dominis ac magistris, Aluano de Varenis, Stephano Viuet, iurium doctoribus, Albanensis ac Tutelensis dioecesis, ac Deo deuotis religiosus Orencio de Bardonethia infirmario, & Marcellino Casferii Cocreatario, canonicis dicti coenobii, testibus vocatis & rogatis.

Et ego Petrus Quesuel presbyter in artibus magister, Lexouiensis dioecesis, publicus apostolica auctoritate notarius, quia praedictae expositioni, renuntiationi, adhaesioni, iuramenti praestationi, & absolutionis petitioni, ceterisque praemissis omnibus & singulis, dum sic, vt supra, scriberentur, agerentur, dicerentur & fierent, vna cum Ioanne Iusteri notario publico collega meo, ac pranominatis

ANNO
CHRISTI
1514

testibus præfens interfui, eaque sic fieri & dici audiui: ideo hoc præfens publicum instrumentum manu mea scriptum, vna cum sigilli vicariatus dicti domini vicarii appensione subsignaui, in fidem & testimonium præmissorum requisitus & rogatus. Et approbo in rasura ipsa, si qua indigeat sibi dari, & quamcumque iuris pœnam seu maculam aboleri.

P. Quesuel.

Et ego Ioannes Iusteri in Delphinatu Taurinensis diocesis publicus auctoritatibus apostolica, imperiali & Delphinali notarius, quia prædictis expositioni, renuntiationi, adhesioni, iuramenti præstationi, & absolutionis petitioni, ceterisque omnibus & singulis, dum sic, vt supra, scriberentur, agerentur, dicerentur & fierent, vna cum dicto magistro Petro Quesuel notario publico collega meo, ac prænominatis testibus; eaque sic fieri vidi & audiui: ideo hoc præfens publicum instrumentum manu dicti domini Petri Quesuel scriptum, fideliter facta debita collatione cum proprio originali, vna cum sigilli vicariatus dicti domini vicarii appensione subsignaui, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum veritatis requisitus & vocatus, approbo in rasura qua indigeat sibi dari, & quamcumque aliam iuris pœnam seu maculam aboleri instare.

Tenor vero literarum consilii Sabaudia, directarum ad prælatos Gallicanos, est talis; & primo superscriptio talis est: Reuerendis patribus & dominis præstantissimis, dominis oratoribus regie maiestatis ad Urbem, dominis honorandis. & intus tenor est talis:

Reuerendi patres & domini honorandi, ex literis quas scribit nobis magnificus dominus Astensis gubernator, videbunt dominationes vestrae quantum exhortetur aliqualem retardationem vltioris transitus vestri, donec responsum, quod pro voto facere speratur, breuiter consequatur, prout latius in eisdem literis, quas, ne prolixiores simus, eisdem dominationibus vestris mandamus his introclusas, quæ pro earum solitis prudentiis non nisi recte prouidebunt & agent, prout melius consulto eis videbitur. Nos autem si quid pro eis valeamus, ad id paratissimos offerimus animo quam libenti. Ex Taurino die 26. Februarii.

Confilium ducis Sabaudiaꝝ citra montes Taurini re-
fidens.

Tenor vero literarum prælatorum Gallicæ nationis, di-
rectarum sanctissimo domino nostro, talis est. & primo in
supraſcriptione: *Sanctissimo domino nostro Leoni papæ decimo
pontifici maximo.* Intus vero.

Sanctissime pater, cum omni humilitate, reuerentia &
honore, vsque ad pedum oscula procidentes, beatitudi-
nis vestræ perpetuum incrementum a Deo suppliciter
petimus.

Sanctissime pater, ex breui apostolico, quod ad nos
mittere sanctitati vestræ placuit, intelleximus datam esse
operam ab eadem sanctitate vestra cum Maximiliano &
Octauiano Mediolanensis & Genuensis ducatus detento-
ribus, vt nobis saluumconductum darent. Vnde gratias a-
gimus qua valemus humilitate eidem sanctitati vestræ,
quæ pro innata clementia nos non nisi tuto & secure ad se
proficisci iubet. At vero ex quo breue apostolicum acce-
pimus, interea dum saluumconductum prætolamur, dies
viginti effluxere: cumque iam ante quadraginta lapsi es-
sent, dum hic agimus, factum est vt sexaginta dierum nu-
merum egerimus, quatuor mensium interuallo per agros
ac diuerſoria deducti. Beatissime pater, cum Maximilianus
sanctitatis vestræ masserio saluum abnuere conductum
non veritus sit, cumque etiam diuturna nos tenuerit ex-
pectatione suspensos, quo in nos animo sit, quam suspecta
nobis esse debeat profectio nostra, facile cognoscimus. O-
ramus itaque, & totis animis obsecramus, vt Maximiliani
contumacia, qui spretis semel & iterum mandatis vestris
durum sese ac renitentem præbuit, moram nostram ex-
cusset, & promptam quæ in nobis est voluntatem parendi
nequaquam obscuret: quam vt vestræ sanctitati certius
testatam relinquamus, actum iudiciale mittimus, coram
ordinario iudice speciali huius loci legitime vt volumus
confectum, quale potuissemus agere, iuxta procuratoris
nostri facultatem in vestræ sanctitatis præsentia Pisana con-
gregationi iam dissolutæ nomine & nostro, & quorum
causa procedimus, renuntiando, & adhærendo sacro Late-
ranensi Concilio, apostolicam denique vt cumque indige-
mus humiliter ac deuote petendo absolutionem.

San-

ANNO
CHRISTI
1514.

Sanctissime pater, solitam illam animi vestri mansuetudinem obnixè imploramus, misereatur tantorum laborum atque impensarum, dignetur expletos sexaginta dies & amplius in deserto hoc & vasta solitudine pœnitentiæ nostræ loco suscipere, velitque sacri huius temporis & imminenti festi Paschæ rationem habere, quo diuinis, vt officii nostri est, vacare commode valeamus, ne commissis nobis gregibus diutina absentia nostra salutis dispendium ferat. Beatissime pater, paratos omni tempore ad obsequia vestræ sanctitatis animos offerimus, diuinam maiestatem oraturi, vt felicem donet vestræ sanctitati cursum hic agere, & in cælis vna cum omnibus quos dedit vobis Pater, perennem gloriam adipisci. Ex Vlciis prope Secusiam, die decimanona Maii. Eiusdem sanctitatis vestræ humillimæ creaturæ & deuoti oratores episcopi.

I. Cabilonensis.
E. Lexouienensis.
F. Ambianensis.
A. Engolismensis.
S. Laudunensis.

Ex aduerso contra dicta & allegata per præfatum reuerendum patrem dominum Claudium episcopum, magnificus dominus Hieronymus Moron orator illustrissimi Maximiliani Sfortiæ ducis Mediolani dixit, quod præfatus illustrissimus dominus dux non negauerat prælatis Gallicæ nationis saluumconductum, sed distulerat eis dare, causâ deliberandi & consulendi. Et auditis hinc inde propositis, tandem sanctissimus dominus noster absoluit cum reincidentia prælatos præfatos a censuris, si quas incurrerant; & prorogauit eisdem terminum vsque ad proximam sessionem, & interim suspendit censuras, & voluit eos interim non incurrere, sed elapso termino, in pristinas censuras reincidere, & non ante. Postmodum vero exclusis aliis non habentibus vocem definitiuam in Concilio, a loco Concilii, exceptis oratoribus & baronibus supra descriptis, prælatisque omnibus existentibus in vestibus & paramentis sacris in suis subfelliis mitratibus ex ordine post reuerendissimos dominos cardinales in præsentia sanctissimi domini nostri papæ; præfatus reuerendus pater dominus Claudius episcopus Massiliensis

ascendit ambonem, & legit quamdam schedulam tenoris infra scripti.

Leo episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante Concilio.

Posteaquam ad vniuersalis ecclesiæ curam & regimen, licet tanto oneri impares, diuina dispensatione vocati fuimus, ex summo statim apostolatus apice, tamquam ex vertice montis Sion, ea prospicere ac animo voluere cœpimus, quæ ad salutem, tranquillitatem ac propagationem ipsius ecclesiæ pertinere in primis videbantur. Cumque in hanc rem omnem nostram curam, cogitationem ac studium more solertis vigilisque pastoris conuerteremus, nihil grauius aut Christianæ reipublicæ perniciosius, & pio nostro desiderio magis aduersum bellorum effera rabie comperimus, quæ vsque adeo armis grassata est, vt vastata pene mutuis cladibus Italia, deformatisque ac partim euersis, æquatis partim solo ciuitatibus & terris, concussis prouinciis & regnis, in Christianum sanguinem furere ac debacchari non desinant. Nihil itaque prius, nihil studiosius, aut magis ex animo curandum duximus, quam ea bella sedare, ecclesiasticamque disciplinam pro viribus ac temporum ratione componere, vt placato per vitæ emendationem Deo, dominicum gregem nostræ fidei commissum, compositis dissidiis, in vnum cogere & aggregare, vnanimemque ac pacis & concordie vinculo tamquam firmissimo glutino vnitum, aduersus communes hostes fidei Christianis ceruicibus imminentes facilius adhortari ac concitare possimus. Cuius quidem expeditionis in impios & crucis Christi implacabiles inimicos, hoc vehemens nostrum desiderium ita cordi nostro infixum est, vt sacrum Lateranense Concilium a felicis recordationis Iulio II. prædecessore nostro indictum ac inchoatum, eiusque obitu intermissum, ea præcipue causa continuare & prosequi decreuerimus, vt in diuersis sessionibus in eodem sacro Concilio per nos habitis omnibus patet, vt Christianis principibus, seu eorum oratoribus in eo Concilio congregatis, prælatisque ex diuersis mundi partibus eo venientibus, pace inter ipsos Christianos principes composita, extirpatisque, vt par est, primo ex Domini agro pestiferis hæresum

ANNO
CHRISTI
1514.

sentibus, ea quæ ad ipsam expeditionem contra eosdem hostes necessaria, ac ad gloriam & exaltationem orthodoxæ fidei, aliarumve rerum consultationem pertinent, maturo consilio omniumque assensu decerni feliciter possent. Ad quod quidem Concilium solenniter indictum, riteque denuntiatum, etsi multi ex diuersis Europæ partibus præclari & in omni scientia præstantes viri conuenerint, multi etiam legitime impediti mandata in publica forma miserint: non tamen bellorum ac temporum difficultatibus, quibus loca plurima iam diu hostilibus armis obsessa fuerunt, ea quam desiderabamus, copia & multitudo conuenire potuit. Nihil est præterea quod nobis adscribi possit, si hæctenus (quod forsitan multis necessarium videtur, & nos opportunum præ ceteris putamus) legatos de latere ad reges & principes pro concordia eorundem principum & pace non misimus. Hac sane causa id facere destitimus. Principes enim fere omnes suis ad nos literis ac nuntiis, legatos mitti, minime expedire aut necessarium esse significarunt. Circumspectos nihilo minus ac probatæ fidei viros nuntios nostros, etiam episcopali dignitate præditos, ad eos ipsos principes grauiora inter se armis, ac, quantum conici poterat, asperiora bella molientes vltro misimus. Quorum præcipue opera effectum est, vt pactis iam inter quosdam principes induciis, ceteri eas breui approbaturi esse credantur. Quare legatos, vti proxima sessione decreuimus, vbi opus & expediens fuerit, pro stabili ac perpetua pace inter eos componenda, ac vti antea proposuimus, mittere non postponemus. Neque interim cum eorundem principum oratoribus apud nos agentibus, quæ ad rem huiusmodi pertinent, agere & meditari, neque ipsos etiam principes per nostros nuntios & literas ad id vrgere & admonere cessabimus. Quin etiam vt nostra pacis consilia & iuges cogitatus omnipotēs & misericors Deus promoueat ex alto, ac fidelem plebem æquis ac propitiis magis oculis aspiciat, & pro communi salute ac pace, compescendaque nefariorum Christiani nominis hostium superba rabie, eius piis annuat precibus: vniuersis & singulis primatibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, nec non ecclesiarum, tam cathedralium quam collegiatarum, tamque sæcularium quam quorumuis ordinum regularium capitulis,

collegiis, conuentibus, plebanis, decanis, ecclesiarum rectoribus, ceterisque animarum curam habentibus, prædicatoribus, quæstoribus, ac verbum Dei ad populum pronuntiantibus, auctoritate apostolica iniungimus, & in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus intra Missarum solennia, & dum inter aut extra illa verbum Dei ad populum proponetur, ac in eorum orationibus, quas capitulariter & conuentualiter, aut alias in quibuscumque congregationibus facient respectiue pro pace Christianorum & infidelium confusione, has collectas habeant speciales; videlicet, Deus a quo sancta desideria: Et, Deus in cuius manu sunt omnes potestates & omnia iura regnorum, respice in auxilium Christianorum. Et nihilo minus suis diocesanis, & aliis quibuscumque personis vtriusque sexus, tam ecclesiasticis quam sæcularibus, quibus ratione prælaturæ & alterius cuiuscumque superioritatis ecclesiasticæ præsidebunt, iniungant, ac in Domino eos hortentur, quibus Dei verbum sua aut alterius auctoritate proponetur, vt priuatim pro pace, vt præmittitur, Christianorum, & infidelium exterminatione, ad Deum ipsum ac gloriosissimam eius matrem in oratione dominica & in angelica salutatione piæ preces effundant. Et insuper quicumque ex supradictis apud principes sæculares cuiuscumque gradus, præminentia vel dignitatis existant, aut etiam consiliarios, familiares, domesticos & officarios eorum, nec non apud ciuitatum, oppidorum, vel vniuersitatum, quorumcumque sæcularium magistratus, rectores, locumtenentes, aut alias vtriusque sexus personas, ecclesiasticas vel sæculares, quas ad pacem vniuersalem aut particularem inter principes, potentatus & Christianos populos, nec non ad expeditionem contra infideles persuadendam, auctoritate & gratia valere putauerint, illos ad huiusmodi pacem & expeditionem hortentur & inducant. Quos omnes per viscera misericordiæ Dei nostri, & per meritum passionis vnigeniti eius filii Iesu Christi, quam maximo possumus cordis affectu in Domino hortamur, ac pro pastoralis officii qua fungimur auctoritate monemus, vt depositis priuatis simulatibus, apertisque inimicitiis, ad pacis studia amplectenda, & ad expeditionem prædictam decernendam se conuertant. Propterea que omnibus &

ANNO
CHRISTI
1514.

singulis prælatis, principibus & personis, tam sæcularibus quam ecclesiasticis, cuiuscumque status, gradus, dignitatis & præminentia aut conditionis existant, sub interminatione diuini iudicii districtius inhibemus, ne dictæ paci per nos aut nostros, seu sedis apostolicæ legatos vel nuntios, & episcopali dignitate præditos, vt præfertur, pro Christianæ reipublicæ defensione & fidelium salute tractandæ aliquod impedimentum directe vel indirecte, palam aut occulte interponere quoquo modo præsumant. Sed qui in pace conficienda priuatum aut publicum suorum principum suarumve ciuitatum aut rerum publicarum, quorum quarumve ad eos ratione officii vel publici alicuius muneris cura spectabit, interesse prætendant, illud quoad modestius tranquilliusve poterunt, prosequentes, pacis nihilo minus partes & studia, quantum in Domino poterunt, amplectantur. Quin etiam ad dictam pacem & expeditionem contra dictos Christianæ fidei hostes procurandam, & ab ipso Deo impetrandam, volentes spiritualibus donis Christi fideles animare, omnibus vere confessis & contritis, qui pro ipsa obtinenda pace ac decernenda expeditione in Missis, prædicationibus, & aliis diuinis officiis, aut in collegialibus, conuentualibus, aliisve publicis aut communibus orationibus deuote ad Deum preces effundant, aut apud principes, consiliarios, officarios, rectores, vel alias personas suprædictas, quæ ad pacem faciendam vel tractandam, & expeditionem in hostes inuictæ crucis, vt præmittitur, decernendam, aliquam auctoritatem habere videbuntur, diligentem ac solertem operam adhibebunt, quoties id fecerint: qui vero priuatim ac particulariter pro præmissis a Deo consequendis deuotas effuderint preces, septies in die, si toties id fecerint; aut si minus, quoties id fecerint, donec pax vniuersalis, quæ per nos assidue tractatur, inter principes & populos impræsentiarum armis dissidentes, confecta sit, & expeditio contra infideles nostris auspiciis decreta, de omnipotentis Dei misericordia, ac de beatorum eius apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, centum dies de iniunctis eis pœnitentiis relaxamus. Mandantes propterea venerabilibus fratribus primatibus, patriarchis, archiepiscopis & epi-

scopis, ad quos presentes seu earum exempla sub sigillis authenticis, vel in Vrbe, aut alibi fideliter impressa peruenierint, quatenus illas per suas prouincias & dioceses, quanto citius poterunt, faciant publicari, ac debita executioni demandari. Ceterum, quod proposuimus & toto corde concupiimus, reformationem interim ecclesiasticam tam curia nostra, quam etiam venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium, & aliorum in Vrbe commorantium, & alia complura necessaria, sacro approbante Concilio decreuimus, quae aliis nostris literis in hac eadem sessione publicandis continebuntur. Et licet idem Iulius praedecessor noster ad huiusmodi Concilium omnes qui adesse consueuerunt, conuocauerit, & ut tute ac secure venire & accedere possent, eis amplum saluumconductum dederit: quia tamen haec tenus ob praedicta forsitan impedimenta complures praelati, qui venire deberent, adhuc non uenerunt, cupientes nos ad grauiora in futura proxima sessione procedere, denuo ipsos ac reges, duces, marchiones, comites & alios ad Concilia generalia venire aut mittere assuetos, qui haec tenus oratores vel mandata legitima non dederint, in Domino hortamur, ac per eiusdem misericordiae viscera rogamus & monemus, ut quamprimum poterunt, vel ipsi personaliter accedere, vel speciales & idoneos nuntios cum legitimis mandatis ad hoc sacrum & Christianae reipublicae perutile futurum Lateranense Concilium mittere uelint. Venerabilibus autem fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, praelatis, praesertim sub vinculo iurisiurandi, ad uisitandum certis statutisque temporibus limina apostolorum Petri & Pauli, & ad generalia Concilia indicta personaliter accedendum, etiam tempore suae promotionis adstrictis, quorum non contemptum contumacia in diuersis sessionibus per promotorem dicti Concilii saepius accusata extitit, & contra eosdem petitum procedi, & de incursum censurarum & poenarum protestatum sollemniter reperitur, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, concessionibus & indultis eis, eorumque ecclesiis, monasteriis & beneficiis per dictos praedecessores nostros aut nos concessis, confirmatis & innouatis: quae habentes pro expressis, ex certa scien-

ANNO
CHRISTI
1514

tia & plenitudine potestatis cassamus, irritamus & annullamus, in virtute sanctæ obedientiæ iniungimus, ac sub excommunicationis & periurii, aliisque de iure vel consuetudine, & præsertim in literis indictionis & publicationis dicti Concilii Lateranensis per ipsum Iulium prædecessorem nostrum specialiter indictis, aut aliis non accedentibus ad Concilium rite indictum pœnis, districtius mandamus, vt ad dictum Concilium Lateranense accedere personaliter, & vsquequo conclusum & auctoritate nostra absolutum fuerit, in Vrbe morari debeant, nisi aliqua legitima causa impediti fuerint. Et si, vt præfertur, modo fuerint impediti, procuratores suos speciales cum pleno mandato ad ea quæ tractanda, agenda & deliberanda erunt, idoneos mittant. Et vt omnis prorsus excusatio tollatur, neve cuiquam venire debenti prætextus aliquis cuiuscumque impedimenti relinquatur, præter publicam fidem, quam in indictione huius sacri Concilii omnibus ad id venientibus liquet esse concessam, hoc eodem approbante Concilio, omnibus & singulis in congregationibus Conciliorum generalium adesse solitis, & ad ipsum Lateranense Concilium venientibus, eorumque domesticis familiaribus, cuiuscumque status, gradus, ordinis & conditionis vel nobilitatis existant, ecclesiasticis & sæcularibus, pro se & bonis suis quibuscumque per ciuitates, terras & loca, tam maritima quam terrestria, dictæ Romanæ ecclesiæ subiecta, ad Concilium Lateranense ad Urbem veniendi, & in ea libere commorandi, & pro animi sententia consulendi, & ab ea quoties videbitur recedendi, & post quatuor menses a dicti Concilii conclusione & dissolutione liberum, tutum & securum saluumconductum, ac plenam & omnimodam securitatem auctoritate apostolica tenore præsentium, de consilio & potestate prædictis, damus & concedimus & impartimur, aliosque saluosconductus & securitates habere cupientibus dare libere pollicemur: quos omnes & singulos benigne & caritatiue tractabimus & suscipiemus. Mandantes omnibus & singulis principibus sæcularibus, quantumcumque grandi dignitate, etiam imperiali, regali, reginali, ducali, aut alia quacumque fulgentibus, & ciuitatum rectoribus, ac ciuibus eorum rempublicam gu-

bernantibus & regentibus, vt prælatis & aliis ad dictum ^{ANNO} ^{CAROLI} ^{1314.} Concilium Lateranense venientibus, sub diuinâ maiestatis & indignationis nostræ incurfu, & pœnis contra impediētes Conciliorum celebrationem, & præfertim dicti Lateranensis Concilii, iniure, siue literis præfatæ indictionis per prædecessorem nostrum contentis & appositis, liberam licentiam & facultatem, saluumque conductum veniendi & redeundi, & per eorum dominia, terras & loca, per quæ ipsos transitum facere oporteat, cum eorum rebus & bonis ac equis, liberum transitum & innoxium concedant, omnibus prorsus exceptionibus siue excusationibus semotis ac cessantibus. Mandamus insuper & iniungimus sub indignationis nostræ & aliis arbitrio nostro infligendis pœnis, omnibus & singulis gentibus nostris armigeris, tam pedestribus quam equestribus, eorumque ducibus & ductoribus, ac etiam arcium nostrarum castellanis, ciuitatumque & locorum dictæ Romanæ ecclesiæ subiectorum legatis, gubernatoribus, rectoribus, locumtenentibus, potestatibus, officialibus & vassallis, vt quibusuis constitutionibus, ordinationibus apostolicis, legibus imperialibus, statutisque & consuetudinibus municipalibus, etiam iuramento & confirmatione apostolica, aut quauis alia firmitate roboratis non obstantibus, quæ saluoconducti & securitati præmissis in aliquo derogare, seu illa quoquo modo impedire possent, etiam si talia forent, de quibus specialis & specifica, expressa & indiuidua, non autem per generales clausulas id importantes, mentio, seu quauis alia expressio habenda foret, illorum omnium tenores præsentibus, ac si de verbo ad verbum infererentur, pro expressis habentes, & aliis quibuscumque, cuiuscumque gradus, status, conditionis & præminentia fuerint, vt ipsos venientes ad Concilium Lateranense libere, tute & secure transire, morari & recedere permittant & permitti faciant, ne tam sanctum, laudabile ac pernecessarium Concilium quauis causa vel prætextu distrahatur, & vt ad illud venientes tute ac in pacis tranquillitate libertateque viuere, dicere & expedire valeant, quæ honorē Dei omnipotentis, statumque totius ecclesiæ concernant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ iniunctionis, inhibitionis, re-

laxa-

ANNO
CHRISTI
1514.

laxationis, exhortationis, rogationis, monitionis, cassationis, irritationis, annullationis, donationis, concessionis, obligationis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Romæ in publica sessione in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo decimoquarto, tertio Nonas Maii, pontificatus nostri anno secundo. Qua perlecta, petiit a Concilio, an placerent paternitatibus suis contenta in scheda. Et omnes, nemine penitus discrepante, ac quilibet eorum respondit, placere contenta in scheda. Deinde reuerendus pater dominus Vincentius archiepiscopus Neapolitanus ascendit ambonem, & legit aliam quamdam schedulam tenoris infra scripti.

BVLLA REFORMATIONIS CVRIÆ.

Leo episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacrosancto approbante Concilio.

Supernæ dispositionis arbitrio, quo cælestia pariter & terrena ineffabili prouidentia disponuntur, in sublimi beati Petri folio Christi vnigeniti Dei filii gerentem vices in terris Romanum pontificem decet in primis, pro cura & salute dominici gregis sibi diuinitus commissi, prouidi exercere pastoris officium. Quare pro dicti pastoralis officii sollicitudine, cum ecclesiasticam disciplinam, ac per omnes fere Christi fidelium gradus bene recteque viuendi regulam temporum difficultate ac hominum malitia, licentiaque & impunitate in deterius ita labi, diffuere, aberrareque longius a recta via animaduertimus, vt nisi prouida corrigatur emendatione, in varios errores securitate peccandi quotidie magis incidere, moxque obortis publice scandalis, prorumpere sit verendum. Cupientes igitur, quatenus nobis ex alto permittitur, ea iam nimium inualescentia mala corrigere, ac pleraque in pristinam sacrorum Canonum obseruantiam reducere, ac in melius iuxta sanctorum patrum instituta dante Domino reformare, eaque omnia, sacro approbante Lateranensi Concilio, a felicitis recordationis Iulio papa secundo prædecessore no-

Concil. Tom. 34.

Bbb

stro inter alia propterea incepto, & per nos continuato, ANNO
CHRISTI
1514.
salubriter moderari: vt ab his sumamus exordium, quæ
pro nunc magis expedire videntur, & quæ sæpe per singu-
las ætates neglecta, magnam Christianæ religioni attule-
re perniciem, & in ecclesia Dei maxima scandala pepere-
runt, a promotionibus scilicet ad ecclesiasticas dignitates
constituimus exordiri. Cum piæ memoriæ Alexander pa-
pa tertius prædecessor noster etiam in Lateranensi Con-
cilio decreuerit, vt ætas, morum grauitas, ac literarum
scientia in personis promouendis in episcopos & abbates
diligenter inquirantur, nihilque magis Dei ecclesiæ offi-
ciat, quam cum immeriti assumuntur prælati ad regimen
ecclesiarum, propterea in promotionibus prælatorum,
quarum a Romanis pontificibus magna ratio haberi de-
bet, eo præsertim, quod de promotis per eos ad eccle-
sias seu monasteria in extremo iudicio rationem Deo
reddituri sunt, statuimus & ordinamus, vt deinceps per-
petuis futuris temporibus, patriarchalibus, metropolita-
nis ac cathedralibus ecclesiis & monasteriis pro tempore
vacantibus, de personis, iuxta præfati Alexandri consti-
tutionem, ætate matura, grauitate morum, literarumque
scientia præditis, non ad alicuius instantiam, per com-
mendam & administrationem seu conseruationem, aut
alio quouis modo prouideatur, nisi ratione vtilitatis ec-
clesiarum, prudentiæ, nobilitatis, probitatis, experien-
tiæ atque curialitatis antiquæ cum competenti literatura,
& in sede apostolica meritorum, aliter visum fuerit facien-
dum. Idemque in electis & postulatis, quorum electio-
nes & postulationes per sedem apostolicam admitti con-
sueuerunt, volumus obseruari. Et si de minoribus æta-
te triginta annorum ecclesiis aut monasteriis huiusmodi
contigerit prouideri, non dispensetur cum eisdem, vt ec-
clesiis citra vigesimumseptimum ætatis annum, monaste-
riis vero citra vigesimumsecundum præesse valeant. Quin-
imo vt accuratius diligentiusque idoneæ personæ promo-
ueantur, statuimus, vt cardinalis, cui electionis, postula-
tionis aut prouisionis ecclesiæ seu monasterii relatio com-
mittetur, antequam in sacro consistorio, vt moris est, re-
ferat commissionem examinis ac relationis huiusmodi si-
bi datam, vni cuiuslibet ordinis antiquiori cardinali in

ipſo conſiſtorio per ſeiſſum, vel ſi ea die, qua ſibi com-
miſſionis onus iniunctum fuerit, conſiſtorium non fuerit,
per ſecretarium ſuum aut alium quemlibet ex ſuis dome-
ſticis familiaribus notam illam facere debeat: qui tres
priores aliis quamprimum ſui ordinis cardinalibus eam ſi-
gnificare teneantur, negotiumque electionis, adminiſtra-
tionis, poſtulationiſve aut promotionis ſummarie & de
plano per ſeiſſum dictus relator examinet, & ſi qui con-
tradixerint, his vocatis, idoneos, graues & fide dignos te-
ſtes, & ſi expediens opusve fuerit, alio ex officio aſſume-
re, proceſſuſque & iura eiufmodi relationis, vna cum di-
ctis teſtium die faciendæ relationis ſecum ad conſiſto-
rium deferre debeat: neque vlllo modo referat, ſi præſens
in curia promouendus maiorem cardinalium partem an-
tea non adiuerit, vt quæ a referente collega ſint cardina-
les audituri, oculata fide, quantum ad perſonam promo-
uendi attinet, cognoscere poſſint. Promotus vero eof-
dem cardinales qui præſentes in curia fuerint, ex antiquo
more conſuetudineque laudabili quamprimum viſitare
teneatur. Quem quidem morem laudabilemque conſue-
tudinem innouamus, ac inuiolabiliter obſeruari manda-
mus. Et quoniam epiſcopalem dignitatem tueri illæſam,
& ne improborum impugnationibus, aut accuſantium ca-
lumniis paſſim pateat, muniri par eſt: ſtatuiſmus, vt nullus
epiſcopus aut abbas, quouis inſtante ac requirente, niſi ſibi
copia & facultas legitimæ deſenſionis permittatur, etiam
ſi crimina fuerint notoria, diligenterque partibus auditis,
cauſa plenarie probata fuerit, dignitate priuari valeat:
neue aliquis prælatus inuitus, niſi aliis iuſtis efficacibusque
rationibus & cauſis, transferatur iuxta formam ac decre-
tum Concilii Conſtantiensis. Et quoniam ex commendis
monaſteriorum (vt magiſtra rerum experientia ſæpius
docuit) monaſteria ipſa tam in ſpiritualibus quam in tem-
poralibus grauiter læduntur, quippe quorum ædificia
partim commendatariorum negligentia, partim auaritia
vel incuria collabuntur, & in dies diuinus cultus in his ma-
gis diminuitur, paſſimque obloquendi materia perſonis
præſertim ſæcularibus præbetur, non abſque dignitatis
apoſtolicæ ſedis diminutione, a qua commendæ huiuf-
modi proficiſcuntur: vt eorum indemnitati ſalubrius con-

fulatur, volumus ac sancimus, vt cum illa per obitum abbatum qui illis præerant vacauerint, nullo pacto cuiquam possint commendari, nisi pro conseruatione auctoritatis apostolicæ sedis, & ad occurrendum malitiis illam impugnantium, pro temporum qualitate aliter nobis de fratrum nostrorum consilio visum fuerit expedire. Sed de persona idonea iuxta præscriptam constitutionem eis ita prouideatur, vt illis idonei abbates, prout decet, præfutura sint. Ea vero monasteria, quæ commendata fuerint, cum per eorum cessum vel decessum, quibus erant commendata, commendæ huiusmodi cessauerint, cardinalibus dumtaxat ac personis qualificatis & bene meritis commendari possint: ita tamen, quod eorum monasteriorum commendatarii, quibus antea de cetero commendata fuerint, cuiusuis dignitatis, honoris & præminentie existant, etiam si cardinalatus honore & dignitate fungantur, si mensam habuerint separatam, ac seorsum a mensa conuentuali, quartam suæ mensæ partem pro instauratione fabricæ, seu pro ornamentis, vestibibus ac paramentis emendis sarcindisque, aut pauperum alimonia, aut sustentatione, vt maior exiget ac suadebit necessitas; si vero mensa fuerit communis, tertiam omnium fructuum dicti monasterii sibi commendati partem pro supradictis oneribus supportandis, & sustentatione monachorum, omnibus aliis deductis oneribus, impartiri teneantur. Ac literæ, quæ super monasteriorum huiusmodi commendis expedientur, cum clausula hoc ipsum specificè exprimente debeant expediri. Alioquin, si aliter expediantur, nullius sint roboris vel momenti. Et quoniam ecclesiis huiusmodi absque aliqua fructuum diminutione prouideri decet, vt tam dignitati præsidentium, quam ecclesiarum & ædificiorum necessitati consulatur, decernimus pariter ac statuimus, vt super earumdem ecclesiarum fructibus pensiones minime reseruentur, nisi ex resignationis causa, aut etiam alia, quæ in secreto nostro consistorio iusta, probabilis & honesta habita fuerit.

Statuimus quoque, vt de cetero parochiales ecclesiæ ac dignitates maiores & principales, aliaque beneficia ecclesiastica, quorum fructus, reditus & prouentus ducuntur auri de camera, secundum commu-

ANNO
CHRISTI
1514.

nem æstimationem, valorem annum non constituunt vel attingunt, nec non hospitalia, leproſaria, xenodochia, cuiuscumque valoris, quæ ad pauperum vsum & alimoniam instituta sunt, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus non commendentur, aut alio quouis titulo conferantur, nisi per obitum familiarium suorum vacauerint, quæ illis commendari possint, vt illa ad illarum personarum sibi gratarum & idonearum commodum infra sex menses dimittere teneantur: quibus etiam, quoad beneficia, ad quæ haberent regressum, præiudicare non intendimus. Ordinamus etiam, ne ecclesiarum ac quorumcumque monasteriorum & militiarum membra a suo capite, quod est absurdum, absque legitima & rationabili causa disiungantur aut separentur. Vniones perpetuæ, præterquam in casibus a iure permissis, vel sine rationabili causa, nequaquam fiant. Dispensationes autem ad plura incompatibilia vltra duo, nisi qualificatis iuxta formam iuris communis, non concedantur, nisi ex magna & vrgenti causa. Et personis cuiuscumque dignitatis parochiales ecclesias & earum perpetuas vicarias, ac dignitates maiores & principales, etiam per viam vnionis vel commendæ ad vitam, vltra quatuor obtinentibus, exnunc terminum duorum annorum præfigimus, vt interim quatuor tantum ex eis retentis, reliquas dimittere teneantur, & beneficia dimittenda huiusmodi resignari valeant in manibus ordinariorum, ad effectum, vt de illis provideatur personis per eos nominandis, quacumque reseruatione etiam generali, etiam ex qualitatibus resignantium personarum resultante, non obstante: quo elapso termino, nisi dimiserint, omnia vacare censeantur, ac possint libere vt vacantia impetrari: talesque præterea retinentes poenas extrauagantis execrabilis recolendæ memoriæ Ioannis papæ vigesimisecondi etiam prædecessoris nostri incurrant. Item statuimus, vt speciales reseruaciones quorumcumque beneficiorum ad cuiusuis instantiam minime concedantur.

De cardinalibus.

Et cum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales ceteros omnes in ipsa ecclesia post summum pontificem honore ac dignitate præcedât, conueniens ac debitum est, vt vitæ

munditia ac virtutum splendore cunctis præfulgeant. Quapropter non modo hortamur eos ac monemus, verum etiam statuimus & ordinamus, vt de cetero quilibet cardinalium pro tempore existens, iuxta doctrinam Apostoli, ita sobrie, caste ac pie viuat, vt non solum a malo, sed ab omni etiam specie mali abstinens, coram hominibus luceat, Deumque in primis operibus honorificet. Sint omnes vigiles, ac diuinis officiis, Missarumque celebrationibus intenti, habeantque capellas suas in loco honesto, prout facere consueuerunt. Sitque eorum domus, familia, mensa, supellexque, non fastu aut pompa, neque superfluis rebus, neque aliquo modo reprehensibilis, ne peccandi excedendique modum licentia inde nascatur, sed vt æquum est, modestiæ & frugalitatis speculum dici mereantur. Illis itaque sint contenti, quæ sacerdotalem præse ferant modestiam, ac prælatos & quoscumque alios insignes viros ad Romanam curiam venientes benigne honorificeque, tam publice quam priuatim, tractent, & apud nos & successores nostros gratiosè liberaliterque eorum negotia commendata suscipiant.

Præterea ministerium indecorum episcoporum prælatorumque in domibus non habeant, ne ceteris præesse instituti, & sacro charactere insigniti, in vilia descendant ministeria, passimque pastoralis officii contemptum inducant. Eos itaque quos vel nunc habent, vel in posterum sunt habituri, honorifice, vt fratres, ac iuxta eorum status condecentiam tractent.

Cumque Romani pontifices communi omnium Christi fidelium Patri assistant, personarum acceptatores vel aduocatos eos fieri valde inconueniens est. Propterea statuimus, ne partialitatem suscipiant aliquam, neque principum aut communitatum, vel quorumcumque aliorum contra quemquam, nisi quantum iustitia & æquitas postulat, eorumque dignitas & conditio requirit, promotores aut defensores fiant, sed a priuata omni passione seiuncti, sedandis & componendis inter quoscumque litibus omni diligentia vacent incumbantque: principum & quorumcumque aliorum, ac præsertim pauperum & religiosorum iusta negotia pio promoueant affectu, oppressos & iniuste grauatos iuxta vires suas & officii debitum adiuuent.

ANNO
CHRISTI
1514.

Tituli sui loca, si præsentés in curia fuerint, personaliter: si vero absentes, per vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent: clericos & populos ecclesiarum titulo suo subiectarum cum diligentia inquirant, vigilantque circa cultum diuinum & bona dictarum ecclesiarum, moresque in primis & vitam clericorum & parochianorum solerter explorent, eosque omnes & singulos ad recte honesteque viuendum paterno moneant affectu.

Pro augmento autem diuini cultus & salute animæ suæ, quilibet cardinalis vel in vita donet, vel in mortis articulo relinquat suo titulo, quantum sit satis ad presbyterum vnum commode ibi sustentandum: vel si ecclesia indigeat reparatione, vel alia subuentione, tantum illi relinquat vel donet, quantum conscientia suæ videbitur.

Et cum minime deceat, affines & consanguineos, præsertim benemeritos & ope indigentes, negligere, sed illis providere iustum & laudabile sit: non propterea tamen vel beneficiorum multitudine, vel ecclesiasticis redditibus ita eos impleri conuenire arbitramur, vt ceteri damnatum ex huiusmodi largitionis intemperantia patiantur, & inde scandalum nascatur. Statuimus itaque, vt ecclesiarum bona temere non effundant, sed ea in piis & sanctis operibus exponant, quorum causa magni & opimi redditus per sanctos patres statuti & ordinati fuerunt.

Volumus etiam vt ecclesiis eisdem cardinalibus commendatis, etiam si cathedrales, abbatialesve, aut prioratus, vel quæcumque alia beneficia ecclesiastica fuerint, absque omni prorsus excusatione procurent, ac omni conatu suo provideant debite inserui cathedrales, dignos & idoneos vicarios, seu suffraganeos, prout consuetudo fuerit, cum digna & competenti mercede apponentes; reliquis autem sibi commendatis ecclesiis aut monasteriis de iusto clericorum vel capellanorum, seu religiosorum aut monachorum, Deo sufficienter & laudabiliter seruientium numero providentes: ædificia quoque, possessiones & iura quæcumque in statu conuenienti conseruent, & diruta instaurent, sicut ad bonorum prælatorum & commendatariorum officium spectat.

Statuimus etiam, vt dicti cardinales circa numerum familiarium, equorumque suis impensis alendorum, magna

vtantur circumspectione ac diligenti prouidentia, ne maiorem numerum, quam sua facultas, conditioe ac dignitas patiatur, habentes, luxus ac prodigalitatē vitio notari possint: neue rursus auari sordidique habeantur, si in magnis & amplis redditibus, paucissimis victum præbeant, cum domus cardinalium patens hospitium, portusque ac refugium proborum & doctorum maxime virorum & pauperum nobilium, honestarumque personarum esse debeat. Sint igitur circa modum & numerum tenendi prudentes, ac de familiarium qualitate in primis curiosi, ne ex alienis vitiis turpem sibi contrahant infamiae notam, vulgoque obloquendi calumniandique iustas præbeant occasiones.

Et cum maxime prouidendum sit, vt non solum coram Deo, cui primum placere debemus, sed etiam coram hominibus opera nostra probentur, vt ceteris exemplo ad imitandum possimus esse, ordinamus vt quilibet cardinalis se domus ac familiae suae optimum rectorem præfectumque ostendat esse, tam circa ea quae extrinseca omnibus apparent, quam quae intus latent abscondita. Habeat itaque eorum quisque sacerdotes & leuitas honestis vestimentis indutos, attenteque prouideat, ne quis in familia sua quoquo modo beneficiatus, & in sacris ordinibus constitutus, vestes portet versicolores, nec eo habitu vtatur, qui ordini ecclesiastico parum conueniat. Quare in presbyteratus ordine constituti vestes colorum, quae clericis a iure non prohibeantur, deferre debeant vsque ad talos saltem demissas. Et habentes dignitates in cathedralibus, & canonici etiam dictarum cathedralium, ac primam dignitatem in collegiatis habentes, & cardinalium capellani Missas celebrantes, caputium deferre in publico teneantur: scutiferis vero paulo supra talos concedantur.

Parafrenarii, quia in assiduo sunt motu, ministerioque funguntur laboriosiore, breuioribus ac magis expeditis vestibus vti possint, etiam si fuerint clerici, dummodo in presbyteratus ordine non sint constituti: ita tamen vt ab honestate non discedant, sed ita viuant, vt mores ecclesiasticis suis ordinibus non discrepent.

Reliqui vero clerici temperate ac modeste omnia faciant, & tam ipsi clerici beneficiati, quam in sacris ordinibus

ANNO
CHRISTI
1514.

bus constituti, comam neque barbam non nutriant, neque mulas, aut equos cum phaleris, ornamentisque ex velluto aut serico factis habeant, sed eiusmodi rebus ex panno tantum aut corio simpliciter vtantur.

Si quis autem familiarium prædictorum contra fecerit, aut post tres menses legitima monitione præcedente a præsentium publicatione, huiusmodi vestes prohibitas gestauerit, in excommunicationem incurrat. Si vero infra tres alios menses non se correxerit, a perceptione fructuum ex beneficiis, quæ obtinet, suspensus intelligatur. Quod si per alios sex menses in huiusmodi pertinacia obstinatus permanerit, legitima similiter monitione præcedente, beneficiis omnibus, quæcumque habet, priuatus sit & esse censeatur: quæque sic vacantia a sede apostolica libere impetrari valeant. Quæ omnia & singula in nostris & cuiuscumque Romani pontificis pro tempore existentis familiaribus, & similiter in omnibus aliis clericis beneficiatis, vel in sacris ordinibus constitutis, ac etiam curialibus, locum habere volumus; hoc vno tantum excepto, quod dicti nostri & Romani pontificis familiares, rubri coloris vestimenta gestare possint, pro decentia & consuetudine dignitatis pontificalis. Et quoniam ad cardinales maxime spectat operum optimorum cura, pro viribus laborabunt scire, quæ regiones hæresibus, erroribusque ac superstitionibus contra veram & orthodoxam fidem infectæ sint, & vbi diuinorum mandatorum ecclesiastica deficiat disciplina: quique reges ac principes, seu populi bellis infestentur, vel infestari timeant. Hæc & huiusmodi scire, ac nobis & Romano pontifici pro tempore existenti referre operam dabunt, vt opportuna & salutaria talibus malis ac pestibus remedia vigilantissimo studio excogitari valeant. Et cum frequenti ac prope quotidiana experientia notum sit, prouinciis ac ciuitatibus propter suorum legatorum de latere absentium multa sæpius contingere mala, variaque non sine apostolicæ sedis præiudicio scandala oriri, statuimus & ordinamus vt nullis cardinalibus prouincias ac ciuitates legationis titulo obtinentibus, eas per locumtenentes aut officiales quoscumque administrare liceat, sed personaliter ipsi pro maiori parte temporis adesse, atque eas omni vigilantia regere & gubernare teneantur. Et qui nunc titulum legationis obtinent,

aut pro tempore obtinebunt, si in Italia, intra tres menses: si extra Italiam, quinque a die præsentis publicationis ad suas prouincias ire, ac maiorem temporis partem ibi reside-
 dere teneantur, nisi de nostro & successorum nostro-
 rum mandato, pro aliquibus grauioribus negotiis in Ro-
 mana curia retineantur, vel ad alia loca, prout necessi-
 tas postulat, mittantur: & tunc in dictis prouinciis ac ci-
 uitatibus vicelegatos, auditores & locumtenentes, ce-
 terosque consuetos officiales, cum debitis prouisionibus
 ac salariis habeant. Qui præmissa omnia & singula non
 seruauerit, emolumentis quibuscumque legationis careat.
 Quæ quidem propter hoc antiquitus ordinata & in-
 stituta fuerunt, vt opportuna legatorum præsentia popu-
 lis esset salutâris, non vt ipsi laborum & curarum penitus
 expertes, lucro tantum sub legationis titulo inhiarent. Et
 cum cardinalis officium in primis versetur in frequenti
 Romani pontificis assistentia & sedis apostolicæ negotiis,
 propterea statuimus, vt omnes cardinales in Romana cu-
 ria resideant; & qui sunt absentes, si in Italia, intra sex men-
 ses, si extra Italiam, infra annum a die publicationis præ-
 sentis constitutionis reuertantur. Alioquin fructus benefi-
 ciorum & omnium officiorum suorum emolumenta amit-
 tant, omnibusque priuilegiis generaliter & specialiter car-
 dinalibus concessis, quamdiu abfuerint, omnino careant,
 exceptis tamen illis, quos ratione officii ab apostolica sede
 iniuncti, vel de Romani pontificis mandato aut licentia,
 vel iusto metu, aut quauis alia legitima causâ impedi-
 ente, vel ægrotationis abesse contingat: priuilegiis, indultis &
 immunitatibus, eisdem cardinalibus concessis, & in bulla
 nostra sub data coronationis nostræ contentis & expressis,
 in suo robore nihilo minus permanentibus.

Statuimus insuper, vt expensæ funebres cardinalium,
 computatis omnibus mille quingentorum florenorû sum-
 mam excedere non debeant, nisi executorum prouiden-
 tia, iustis allegatis causis ac rationibus, plures expenden-
 dum esse duxerit. Exequiæ & castrum doloris prima & no-
 na die fiant: infra octauâ vero Missæ de more celebrentur.

Pro reuerentia autem sedis apostolicæ, utilitateque &
 honore communi pontificis & ipsorum cardinalium, vt
 scandalorum, quæ nasci possent, occasio tollatur, maior-

ANNO
 CHRISTI
 1514

ANNO
CHRISTI
1544.

que, in sacro senatu libertas votorum fiat, liceatque, vt par est, cardinali cuique secundum Deum & conscientiam suam libere & impune quodcumque sentiat dicere: statuimus, ne quis cardinalium vota in consistorio data, & quæcumque ibi gesta aut dicta, quæ in odium, aut præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint, scripto aut verbo, vel quouis alio modo reuelet sub pœna periurii & inobedienciæ: & quotiescumque a nobis & Romano pontifice pro tempore existente specialiter & expresse vltra præmissa indictum fuerit super aliqua re silentium, si quis contra fecerit, vltra pœnas excommunicationem latæ sententiæ incurrat: a qua non possit absolui, nisi a vobis vel præfato pontifice Romano & cum expressione causæ, præterquam in mortis articulo.

Reformationes curiæ, & aliorum.

Et cum omnis ætas ab adolescentia prona sit ad malum, & a teneris assuefieri ad bonum magni sit operis & effectus, statuimus & ordinamus, vt magistri scholarium, & præceptores, pueros suos siue adolescentes nedum in grammatica & rhetorica, ac ceteris huiusmodi audire & instruere debeant, verum etiam docere teneantur ea, quæ ad religionem pertinent, vt sunt præcepta diuina, articuli fidei, sacri hymni & psalmi, ac sanctorum vitæ: diebusque festiuis nihil aliud eos docere possint, quam in rebus ad religionem & bonos mores pertinentibus, eosque in illis instruere, hortari & cogere, in quantum possint, teneantur; vt nedum ad Missas, sed etiam ad vespervas, diuinaque officia audienda, ad ecclesias accedant, & similiter ad prædicationes & sermones audiendos impellant, nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis legere possint.

Ad abolendam vero execrabilem blasphemiam, quæ in maximum diuini nominis, & sanctorum contemptum supra modum inualuit, statuimus & ordinamus, vt quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumeliosisque atque obscœnis verbis Dominum nostrum Iesum Christum vel gloriosam virginem Mariam eius genitricem expresse blasphemauerit, si munus publicum iurisdictionemve gesserit, perdat emolumenta trium mensium pro prima & secunda vice dicti officii: si tertio deliquerit, illo eo ipso

priuatus existat. Si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso
 quod de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam bene-
 ficiarum, quæcumque habuerit, fructibus applicandis, vt
 infra vnus anni mulctetur: & hoc sit pro prima vice, qua
 blasphemus ita deliquerit: pro secunda vero si ita delique-
 rit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit
 beneficium, eo priuetur: si autem plura, quod ordinarius
 maluerit, id amittere cogatur. Quod si tertio eius sceleris
 arguatur & conuincatur, dignitatibus ac beneficiis omni-
 bus quæcumque habuerit, eo ipso priuatus existat, ad ea-
 que vltius retinenda inhabilis reddatur, eaque libere
 impetrari & conferri possint. Laicus vero blasphemans, si
 nobilis fuerit, pœna viginti quinque ducatorum mulctetur:
 & pro secunda vice, quinquaginta fabricæ basilicæ
 principis apostolorum de Vrbe applicandis: & aliis, vt in-
 fra deducitur: pro tertia vero nobilitatem perdat. Si vero
 ignobilis ac plebeius fuerit, in carcerem detrudatur. Quod
 si vltra duas vices publice blasphemans deprehensus fuerit,
 mitra infami per integram diem ante fores ecclesiæ princi-
 palis mitratus stare cogatur. Si vero pluries in hoc ipsum
 peccatû lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad trire-
 mes damnetur ad iudicis deputati arbitrium. In foro autem
 conscientia nemo blasphemiae reus, absque grauissima pœ-
 nitentia, seueri confessoris arbitrio iniuncta, possit absol-
 ui. Qui vero reliquos sanctos blasphemauerit, arbitrio iu-
 dicis rationem personarum habituri, mitius aliquanto pu-
 niri volumus. Statuimus etiam, vt sæculares iudices, qui
 contra tales blasphemiae conuictos non animaduertent,
 eosque iustis pœnis minime affecerint, quantum in eis
 fuerit, quasi eidem sceleri obnoxii, eisdem quoque pœnis
 subiiciantur. Qui vero in illis inquirendis puniendisque di-
 ligentes & seueri fuerint, pro qualibet vice decem anno-
 rum indulgentiam consequantur, & tertiam partem mul-
 ctæ pecuniariæ habeant. Quicumque vero blasphemantem
 audierint, eum verbis acriter obiurgare teneantur, si citra
 periculum suum id fieri posse contingeret, eundemque de-
 ferre, vel notificare apud iudicem ecclesiasticum seu sæcu-
 larem intra triduum debeant. Quod si plures dictum bla-
 sphemantem simul audiuerint, singuli eum accusare tenean-
 tur, nisi forte omnes conuenerint, vt vnus pro cunctis tali

ANNO
CHRISTI
1514

fungatur officio. Quos omnes in virtute sanctæ obedi-
entiæ hortamur & monemus in Domino, vt pro diuini no-
minis reuerentia & honore, in suis dominiis ac terris præ-
missa omnia seruari & exactissime exequi mandent ac fa-
ciant, vberimam ab ipso Deo tam boni ac pii operis
mercedem habituri, similemque annorum decem indul-
gentiam ab apostolica sede consecuturi cum tertia par-
te multæ, qua dictus blasphemus plectetur, quoties ta-
le scelus puniendum curauerint. Quam quidem indul-
gentiam & reliquam tertiam multæ partem accusatori,
blasphemi nomen deferenti, similiter concedi & assigna-
ri volumus, aliis pœnis contra huiusmodi blasphemos per
sacros Canones expressis, nihilo minus in suo robore
manentibus.

Vt clerici præsertim caste continenterque iuxta Cano-
num præcepta viuant, statuimus vt contra facientes acri-
ter secundum Canones puniantur. Si quis vero tam lai-
cus, quam clericus, de crimine, propter quod venit ira
Dei in filios diffidentiæ, conuictus fuerit, pœnis per sa-
cros Canones aut ius ciuile respectiue impositis puniatur.
Concubinarij autem, siue laici siue clerici fuerint, eo-
rumdem Canonum pœnis mulctentur: neque superio-
rum tolerantia, seu praua consuetudo, quæ potius corru-
ptela dicenda est, a multitudine peccantium, aliave quæ-
libet excusatio eis aliquo modo suffragetur, sed iuxta iuris
censuram seuerè puniantur.

Ad bonum vero & quietum regimen ciuitatum, ac lo-
corum omnium Romanæ ecclesiæ subiectorum, consti-
tutiones bonæ memoriæ Ægidij episcopi Sabinensis olim
editas innouamus, easque inuiolabiliter seruari præcipi-
mus & mandamus.

Et vt nefariæ simoniæ labes ac pestis non solum a Ro-
mana curia, sed ex omni etiam Christiana ditione in per-
petuum eiiciatur, constitutiones per antecessores nostros
etiam in sacris Concilijs contra huiusmodi simoniacos e-
ditas innouamus, easque inuiolabiliter seruari præcipi-
mus, ac pœnas in eis contentas pro expressis & inser-
tis haberi, & delinquentes etiam auctoritate nostra affi-
ci volumus.

Statuimus quoque & ordinamus, vt quilibet habens

beneficium cum cura vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officii & temporis, sed eos tamquam iniuste perceptos, in fabricas huiusmodi beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si vero vltra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanferit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quoad hoc, vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione redditurus rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties fit, quoties contra facere conuincuntur.

Et cum fructuum ecclesiarum cathedralium & metropolitanarum, monasteriorumque & aliorum quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio & administratio ad nos & Romanum pontificem pro tempore existentem, & illos etiam, qui eiusmodi ecclesias, monasteria & beneficia iure & canonice obtinent, solum pertineant, sæcularesque principes, omni etiam diuino iure id prohibente, dictis ecclesiis, monasteriis ac beneficiis intromittere se nullatenus debeant: statuimus & ordinamus, vt fructus, redditus & prouentus ecclesiarum, monasteriorum ac beneficiorum, per sæculares vltimos principes, etiam si imperator, reges, reginæ, seu respubiicæ vel potentatus fuerint, aut per eorum officiales, seu iudices, etiam ecclesiasticos, vel quascumque alias personas, publicas vel priuatas, de eorumdem imperatoris, regum, reginarumve ac principum, rerumque publicarum vel potentatum mandato, sequestrari, occupari, aut modo aliquo detineri, ipsique huiusmodi ecclesias, monasteria ac beneficia obtinentes, sub prætextu fabricæ instaurationisque, sine Romani pontificis tempore existentis expressa licentia, aut eleemosynarum, seu quouis alio colore aut fuco, impediri non debeant, quominus de illis, vt antea libere ac sine impedimento disponere valeant. Et si sequestrati fuerint, occupatiue aut detenti, integre libereque ac sine exceptione vel mora,

ANNO
CHRIST.
1544.

ANNO
CHRISTI
1514.

prælatis ad quos de iure legitimeque spectant, restituantur: de quibus si dissipati nusquam reperiri possint, eorum iusta æstimatione facta, dictis prælatis satisfieri volumus per eos, qui dictas sequestrationes, applicationes, dissipationesque fecerint, aut fieri mandauerint, sub pœna excommunicationis aut interdicti ecclesiastici, talium principum terris & dominio eo ipso incurrendis. Et ut eorum, ac eisdem subiectorum bona ubicumque reperta, si moniti parere noluerint, capi & retineri possint. Ipsi vero contra facientes, tam supradictis pœnis, quam priuationis feudorum & priuilegiorum, quæ a nobis & Romana vel aliis ecclesiis nunc & pro tempore obtinuerint, & aliis contra violatores & oppressores libertatis ecclesiasticæ, etiam per extrauagantes & alias constitutiones, etiam incognitas, & forsan in vsu non existentes, impositis, quarum omnium tenores pro expressis & insertis habentes innouamus, ac perpetuum firmitatis robur habere decernimus & declaramus, ac secundum eas per quoscumque iudices, etiam sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, sublata & adempta eis aliter iudicandi declarandique potestate, sententiari, iudicari & interpretari debere volumus atque mandamus.

Et cum a iure, tam diuino quam humano, laicis potestas nulla in ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes & singulas constitutiones felicis recordationis Bonifacii papæ octauæ, etiam prædecessoris nostri, quæ incipit: Felicis; & Clementis quinti, quæ incipit: Si quis suadente; nec non quascumque alias apostolicas sanctiones in fauorem libertatis ecclesiasticæ, & contra eius violatores quomodolibet editas, & pœnis etiam contra talia præsumentes, in bulla, quæ legitur in cœna Domini, contentis, in suo robore permansuris. Et cum in Lateranensi pariter ac Conciliis generalibus sub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne reges, principes, duces, comites, barones, respublicæ, & alii potentatus quicumque regnis, prouinciis, ciuitatibus ac terris quoquo modo præfidentes, collectas, decimas, & alia huiusmodi onera, clericis, prælatis & aliis quibuscumque personis ecclesiasticis imponant, exigantque, neve a sponte etiam dantibus & consentientibus etiam recipiant: atque in præ-

missis auxilium, fauorem, consiliumve palam vel occulte præstantes in excommunicationis latae sententiæ pœnam eo ipso incidant, & ipsæ quoque respublicæ ac communitates & vniuersitates circa hoc quomodolibet delinquentes ecclesiastico eo ipso subiiciantur interdicto: prælati etiam, præmissis absque Romani pontificis expressa licentia vltro consentientes, excommunicationis & depositionis pœnam ipso facto incurrant, statuimus & ordinamus, vt de cetero talia præsumentes, etiam si, vt præfertur, qualificati fuerint, vltra supradictas pœnas, quas contraueniendo eo ipso incurrere volumus, innouamus, quod ad omnes actus legitimos, inhabiles & intestabiles habeantur. Et cum secundum leges ciuiles, & sacrorum Canonum censuras, sortilegia per inuocationem demonum, incantationes ac diuinationes superstitionesque prohibita sint, statuimus, decernimus & ordinamus, vt clerici, qui in præmissis culpabiles inuenti fuerint, arbitrio superiorum infamia notentur: si vero non destiterint, deponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superioris perfiniendum, detrudantur, beneficiisque, & officiis ecclesiasticis priuentur. Laici vero vtriusque sexus, excommunicationis & aliis pœnis iuris, tam ciuilibus, quam canonici subiaceant.

Et vt omnes ficti Christiani, ac de fide male sentientes, cuiuscumque generis aut nationis fuerint, nec non hæretici, seu aliqua hæresis labe polluti, vel Iudaizantes, a Christi fidelium cœtu penitus eliminantur, & a quocumque loco, & præsertim a Romana curia expellantur, ac debita animaduersione puniantur, statuimus, vt contra eos diligenti inquisitione vbique & in dicta curia maxime, procedatur per iudices per nos deputandos, & eius criminis reos & legitime conuictos, debitis pœnis puniri, relapsos vero, absque vlla spe veniæ aut remissionis affici volumus. Et cum constitutiones & ordinationes nostræ huiusmodi, quas pro nunc ordinamus, vitam, mores, ecclesiasticamque disciplinam concernant, tam officiales nostros, quam alios, tam in Romana curia, quam extra vbique locorum commorantes imitari conuenit, illis ligari, eosque ad earum obseruationem inuiolabiliter teneri volumus atque decernimus. Et ne constitutiones ipsæ aliis censuris

ANNO
CHRISTI
1514.

ac pœnis in contra facientes per antiqua iura & constitutiones impositis derogare in aliquo videantur, cum ad augmentum editæ atque excogitatæ fuerint, etiam declaramus, per earum dispositiones ordinationesque nihil prorsus iuri communi, vel decretis aliorum Romanorum pontificum vllatenus derogatum esse. Quinimo si qua in eis propter peruersam temporum, aut locorum vel hominum corruptelam, vel abusum, aut quamcumque aliam causam minime probandam, vigorem suum amiserint, ea exnunc innouamus, confirmamus & inuiolabiliter obseruari mandamus. Quas nostras consultissimas constitutiones, post duos menses ab earum publicatione, ligare debere etiam decernimus & declaramus, districtius inhibentes, ne quis eas glossare, vel super eis commentaria, interpretationesve facere absque speciali nostra vel sedis apostolicæ licentia præsumat. Si quis autem ausu temerario contrauerit, excommunicationis latæ sententiæ pœnam eo ipso incurrat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, sanctionis, reformationis, intentionis, ordinationis, exhortationis, monitionis, præcepti, voluntatis, innouationis, confirmationis, mandati, decreti, declarationis & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Romæ in publica sessione in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo decimoquarto, tertio Nonas Maii, pontificatus nostri anno secundo.

Bulla seu schedula indictionis decimæ sessionis sacrosancti Lateranensis Concilii, lecta per eundem reuerendum patrem dominum archiepiscopum Neapolitanum in nona sessione.

*Leo episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam,
sacro approbante Concilio.*

Vt hoc sacrum Lateranense Concilium ad finem vberissimæ speratæque vtilitatis perducatur, possintque dicti prælati & alii vocati commode venire, & personaliter

Concil. Tom. 34.

D d d

adefse, vt speramus: cumque alia plura & grauiora in eo tractanda discutiendaque remaneant, ad omnipotentis Dei laudem & ecclesie sue exaltationem, decimam sessionem continuationis celebrationis ipsius sacri Lateranensis Concilii, Kalendis Decembris, qua erit sexta feria post festum sancti Andreae apostoli, millesimo quingentesimo decimoquarto, pontificatus nostri anno secundo, sacro Concilio approbante, indicimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae indictionis, designationis, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicae, millesimo quingentesimo decimoquarto, tertio Nonas Maii, pontificatus nostri anno secundo.

Qua perlecta, idem archiepiscopus petiit a sanctissimo domino nostro, & a reuerendis patribus Concilii, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula, seu bullis per eum recitatis. Et omnes, praeter infra scriptos, qui votarunt prout infra, responderunt placere.

Particulares, qui votauerunt, primo reuerendus pater dominus Ieremias archiepiscopus Tranensis, qui dixit, non placere ea, quae deuiant a iure, & etiam, quia prouidetur, quoad multa non necessaria, & generalia omittuntur.

Reuerendus pater dominus Ioannes Staphyleus episcopus Sibinicensis dixit placere sibi, quod in omnibus in schedula contentis, quoad omnes cuiuscumque ordinis feruetur dispositio iuris communis.

Reuerendus pater dominus Scaramuza episcopus Cumanus dixit, placere verba, cessante metu cardinalium.

Reuerendo patri domino Gabrieli archiepiscopo Dyrachienfi placent omnia, praeter constitutiones Aegidii cardinalis, quas ignorat.

Reuerendo patri domino Christophoro Polignianensi non placet, quoad resignationem beneficiorum, sed quoad cetera, sic.

Reuerendo patri domino Michaeli Montalcinenfi pla-

ANNO
CHRISTI
1514.

cent, præter quoad duo incompatibilia, quia vult quod sint qualificati.

Reuerendo patri domino Benedicto episcopo Chienfi placent, præterquam de incompatibilibus resignandum quoad præterita, & de accusandis & reprehendendis blasphemis in criminalibus.

Deinde sanctissimus dominus noster auditis votis respondit quod mutabuntur aliqua verba, sed non mutabitur sententia: & quod contenta in eis suæ sanctitati alias placent. Super quibus omnibus & singulis dominus Marius de Peruschis procurator Concilii petiit instrumentum & instrumenta.

Quibus absolutis, & incepto hymno per sanctissimum dominum nostrum Leonem, Te Deum laudamus, &c. ad referendum Deo gratias de bonis operibus expletis, prout est de more sacrorum Conciliorum, & capella cantorum respondente vsque ad finem hymni, fuit dissoluta sessio. Et sanctissimus dominus noster cum reuerendissimis dominis cardinalibus & prælatis equitando accesserunt ad palatium sancti Petri in Vaticano, associantes sanctissimum dominum nostrum, vt tenentur. Quo ibi dimisso, omnes reuersi sunt ad proprias domos & habitationes ad Dei laudem.

Leoni decimo pontifici maximo Antonius Puccius, humillime pedes osculatus, sese commendat.

Paulo post tuam ad summi apostolatus apicem gratissimam omnibus assumptionem, beatissime pater, ad Urbem profectus, quo septemuiratus munus, a reuerendissimo patre meo gratia & munificentia tua in me translatum exercerem, nihil sane magis optaui, quam aliquam dari occasionem, qua singularem meæ erga sanctitatem tuam seruitutis affectum, si non implere, aliquo saltem indicio declarare possem. Qua de re superioribus mensibus beatitudine tua velut æstuantis desiderii mei præfaga, perdifficile mihi orandi in Lateranensi Concilio munus demandante, licet impar meis illud humeris viderem, more tamen amantium, non quid vires possent ingenii, sed quantum vis auderet amoris, inspiciens, quidquid benigne per te fuit iniunctum, prompta mentis hilaritate

Concil. Tom. 34.

D d d ij

fufcepi, fufceptumque hodie in auguftiffimo Lateranenfi templo coram inclyto fanctitatis tuæ confpectu, benigna grataque eius attentione pro viribus præftiti. Et cum non ab re fore duxerim, vt quam astantibus voce protuleram, eam literis tibi vni, a quo omnium falus vnice pender, perpetuo dedicarem: accipe, quæfo, meæ in te obferuantia ac feruitutis qualecumque testimonium, eo præcipue animo, vt fi quid forte aures, mentemque tuam minus grauiter vel ornate dictû offenderit, non temeritati, quam cum tanto periculo minime attentaffem, fed flagranti potius amori afcribas, qui Hieronymo teſte, modum non habet, ordinem nescit, meſuram ignorat. Si qua vero, non tam ex intima rhetorices officina, quam præcipuis hauſta theologis, legentem te oblectauerint, ea obediencia merito tribuas, cum diuinæ miſericordia munere factum fit, vt quod optaui & volui, aliqua etiam ex parte poſſem. Reliquum ergo mihi eſt, dies nocteſque clementiſſimum Deum orare, vt ſi dicendo expreſſerim quæ tu pro pietate in Deum, pro morum diſciplina, paciſque cultu in hac ipſa nona ſeſſione, ſacroſancto approbante Concilio, decreuiſti, vbique ab omnibus Chriſti fidelibus ſincere ac integerrime obſeruentur. Vale.

Oratio habita per reuerendum patrem dominum Antonium Pucium, cameræ apoſtolice clericum, in nona ſacroſancti Lateranenſis Concilii ſeſſione, tertio Nonas Maii, 1514.

Nullum tempus vnquam fuiſſe memini, pontifex maxime, patres ampliſſimi, & clariffimi præfules, quo magis animum meum commotum, affectum, inflammatumque ſenſerim, quam hodie totum me apud ſanctitatem tuam de vniuerſo eccleſia Dei ſtatu verba facturum, commoueri, affici, inflammarique ſentio. Licet enim diuinæ maietatis tuæ conſpectus, rutilanti cuius fulgore imbecilles oculi mei caligant, tot ampliſſimorum patrum conſeſſus, quorum nemini ingenio vel ſapientia plurimarumque rerum peritia mereor comparari, ipſius denique pertractandæ rei magnitudo, quæ omnem ingenii vbertatem, omnem dicendi copiam, omne orationis genus excedit, non mediocriter me dicere incipientem terreat: recreat tamen, recreat, ac ſummopere animum meum reficit ratio

ANNO
CHRISTI
1514.

communis boni, quod ex sacrosancti istius Confessus consilio atque decreto vniuersæ Christianæ fidei, catholicæque ecclesiæ prouenturum spero, mihi que omnino polliceor. Noster namque Deus Iesus a morte resurgens & in altum ascendens, vt caelestia inde dona mortalibus largiretur, si ecclesiæ sponsæ suæ, a qua corpore discesserat, pro ministerio exercendo, pro gente illuminanda, pro fide consummanda, quosdam concessit apostolos, prophetas aliquos, nonnullos euangelistas, doctores non paucos, pastores vero quamplurimos, nimirum ego velut Simeon alter animo & corpore debeo exultare, qui hodie non virtute propria excitatus, sed obedientiæ ratione compulsus, eo meruerim oraturus accedere, quo pro vniuersâ tandem ecclesia Dei reformanda singulorum, quos dixi, sacros piosque successores ac imitatores, & iam frequentes video conuenisse, & frequentiores propediem conuenturos non dubito. Gaudeo igitur iure optimo, vtque conceptum a me gaudium vberiori plenitudine compleatur, duo dicturo mihi a beatitudine tua pontifex maxime bona horum amplissimorum patrum venia, concedi flagranter opto, humillimeque depono. Primum, vt sacratissimæ Dei sponsæ, præsentis cuius corpori in melius reformando toto animi inhæres affectu, excellentiam, præcipuas deinde reformandi causas, pro mea, quantula sit, dicendi facultate, in medium afferam, quo conceptam animo tuo reformationem, & a nobis optatam diu, vehementissimeque speratam, omni studio, labore atque conatu profèqui non desistas. Sed antequam hæc aggrediar, per angelicam salutationem a beatissima Virgine opem suppliciter implorabo. Ave Maria gratia plena, &c.

Cupientibus nobis, beatissime pater, supernæ illius Ierusalem (quam recte liberam, communemque omnium matrem sacra testatur pagina) excellentiam admirabilemque gloriam & dignitatem accuratius indagare, tria potissimum consideratione attentioneque digna in mentem veniunt. Primum, quod gratuita dote a sponso prælecta, deinde spiritali & indiuidua copula illi coniuncta, beatissima postremo sobole fecunda mater effecta est. Vniuerso siquidem humano genere protoparentum nostrorum transgressione vanitati subiecto, eiusque rationabili intel-

lectu peccatorum caligine obscurato, ac diuinorum semitam mandatorum prorsus oblito: impiaque cordis sui desperatione in omnem impudicitiam, turpitudinem, immunditiam prolapsa, demersa atque defixa, sapientiae Dei filius omnipotenti & coaeterno cum Patre sapientiae suae lumine in beneplacita paternae voluntatis dispensatione perspicuus, mortales omnes non per alium quam per seipsum Filium ab aeterno Deum, sed in extremo tempore hominem factum, inter Deum Patrem & homines mediatorem futurum, ipsi paternae maiestati reconciliari oportere, caelestique gratia recreari, ac perenni demum caelorum hereditate donari, tam insigne misericordiae ac pietatis, & dilectionis erga nos sacrificium vel in ipso crucis patibulo offerre non recusauit. Licet enim unicam illam sponsam, cui per spiritale & castissimum matrimonium adueniente temporis plenitudine in odorem suauitatis insolubiliter iungendus erat, ita sordidam atque inopem conspiceretur, ut neque sordeseius humano more copia rerum delere, neque forma inopiam excusare posset, nimio tamen humanae salutis ardore flagrans, antequam e paterno sinu prodiret, mundum ingrederetur, ad Patrem ipsum

Psal. 39. in throno conuersus clamauit: *Hostiam & oblationem noluisti, holocausta & pro peccato non postulasti, corpus autem adaptauisti mihi: tunc dixi, Ecce venio: in capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam.* Quam, obsecro, voluntatem ad nos ueniens Iesus Dei filius facturus erat? Illam nempe, illam, qua praedestinos adoptionis filios sanctificauit, cum sanctissimo illo corpore diuinae suae naturae inuisibili Spiritus sancti artificio, de purissima Virginis carne aptato, in araque crucis ultro pro nobis oblato, de sacratissima ipsius corporis aqua sanguineque preciosissimo, gratuitam dotem, heu nimis caram, nimisque preciosam, ecclesiae sponsae suae constituit atque confecit. Quo quidem lauacro, profluuioque dotali eadem sponsam ab omni labe ita mundauit, omnique scientiae ac sapientiae thesauro locupletauit, ut omnium merito pulcherrima atque ditissima praedicari deberet, sacro illo testante eloquio: *Sicut lilium inter spinas, ita amica mea inter filias.* ac rursus: *Multae filiae congregauerunt sibi diuitias, tu uero supergressa es uniuersas.* At per quam reputamus spiritalem copulam, tam sanctum

*Psal. 39.**Hebr. 10.**Cant. 2.**Prov. 31.*ANNO
CHRIST.
1744

ANNO
CHRISTI
1514

Christi & ecclesiae matrimonium consummatum? per eam profecto, theologorum iudicio, qua non solum duo per mutuam coniunctionem caro vna, sed vnum potius in carne vna effecti sunt, canente sponsa: *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Id quod sacrum diuinumque mysterium præclarus ille vniuersarum gentium institutor vas electionis diuinitus contemplatus, magnum matrimonii sacramentum in Christo & ecclesia consummatum esse testatus est. Quippe qui tanta vnitatis vi, tamque indissolubili amoris nexu mutuo coniuncti sunt, ligati, atque constricti, vt non minus difficile iudicetur, a latere sponsi consortem eius ecclesiam segregari, quam sit etiam impossibile, Christum Iesum Saluatorem nostrum, aut hominem sine Deo interpretari, aut Deum sine homine intelligere, cum vtramque in se naturam plenissime contineat: nec aliquo modo Christus exprimi possit, quin Deus pariter atque homo, idemque mediator Dei & hominum exprimatur. Non est igitur mirum, tale tantumque matrimonium non modo secundum legem diuortium nullum pati, sed quod omnem naturæ ordinem, modum, consilium, institutum, atque decretum excedit, nec ipsa quidem temporali sponsi morte dirimi vlllo modo potuisse. Siquidem mortales matrimonio coniungit Deus, quos licet homo separare non possit, mors tamen ipsa dirimit atque dissoluit. In Christi vero ecclesiaeque matrimonio coniungitur ipse Deus, qui vt per se incorruptibilis & immortalis existens, ita incorruptibile & immortale matrimonium cum sponsa contrahens & consummans, insolubili eius amplexu atque consortio post mortem magis quam in præsentia vita potitus est. Quam sane mutuam, insolubilemque coniunctionem ascendente Iesu ad Patrem, vehementissime admirantes angeli clamauerunt: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum deliciis affluens, innixa super dilectum suum?* Sed quid mirum, caelestem sponsum, speciosum forma præ filiis hominum, perpetua indissolubilique copula cum sponsa sua in terra & in caelo coniunctum fuisse? cum mortales omnes vxoribus senio confectis, non alia fere quam prolis susceptæ gratia, diuturno earum consortio delectentur: ipse vero ex virgineo ac fecundissimo consortis suæ ventre, non quidem arescente vnquam vel senescente, sed viridi semper

Cant. 2.

Matth. 19.
Marc. 10.

Cant. 8.

atque integro permanente, eam suscepit prolem, quae numero, decore, gloria ceteras soboles antecellit. Abrahæ namque in aliena regione versanti, cui domestice primo de incarnatione Verbi, Spiritus sancti ministerio, factæ sunt promissiones, cælitus dictum est: *Multiplicabo sementuum super numerum arenæ maris & stellæ cæli, & in semine tuo benedicentur omnes gentes.* Quidnam, obsecro, patres, tam ampla de futuro Abrahæ semine promissio innuebat? quid præmōstrabat? quid pollicebatur, nisi quod non in pluribus, sed in vno tantum semine, in ipso videlicet Dei hominumque mediatore Christo, & Dei & hominis filio, Deo pariter atque homine, mortales omnes diuinæ immortalitatis benedictione replendi erant, cum per fecundissimum ecclesiæ partum, vniuersum terrarum orbem Deo & Patri regenerandum, prolapsaque omnia siue cælestia, siue terrena in integrum restituendum, ac ipsas præcipue gentes a recta Dei semine alienatas, sanctorum consuetudine destitutas, sine spe ambulantes, absque timore viuentes, & prorsus sine Deo in mundo hoc temere vagantes, illuminandum, erigendum, saluandumque properauit, vt merito dilectus ille discipulus, attonita visione in admirandum superni regni lumen absorptus, in diuina illa sua Apocalypsi cantarit: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, tribubus & linguis, stantes ante thronum.* Qua autem pulcritudine, quo decore, qua venustate redempti filii, & a superna illa Ierusalem adhuc peregrini, refulserint: quis tantæ ingenii perspicaciæ, tamque perspicuæ vbertatis eloquii vel posset mente concipere, vel oratione auderet attingere? Ii enim per hostiam corporis Christi semel oblatam in æternum sanctificati, non vltra carni & sanguini indulgere, prætereuntemque caduci sæculi figuram diligere, ac secundum principem & potestatem caliginosi huius aeris ambulare curantes, sed omni prorsus abnegata impietate, ad verum, vberem, ac salutarem sobrietatis, pietatis & iustitiæ cultum conuersi, audire de se meruerunt: *Fulgebunt iusti sicut sol in conspectu Dei;* quippe qui diuinis illustrati fulgoribus, æternæque caritatis ardore succensi, de virtute in virtutem ambulando, in virum perfectum secundum mensuram plenitudinis ætatis Christi, vnanimi zelo euadere cupientes, magnificati inde & consum-

Gen. 22.

Apoc. 7.

Matth. 13.

Psalm. 83.

Ephes. 4.

consum-

ANNO
CHRISTI
1514.

consummati in opere ministerii, post miserrimum carnis suæ habitaculum dissolutum beatissima demum digni effecti gloria, illud quoque in cælesti regno de se dictum audierunt: *Beatus populus qui scit iubilationem*: quo sane iubilo ante regium thalamum psallentes & exultantes, alterno cantu clamare non cessant: *Benedictio & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor & virtus & fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum*. Hæc illa est sponsa, beatissime pater, de cuius excellentia ac dignitate in ipso orationis principio apud sanctitatem tuam pollicitus sum me verba facturum. Hæc, inquam, sponsa est, quæ omnium mater ecclesia dicitur, quam ab æterno cælestis eius sponsus vltronea sanguinis effusione sibi prouidit: prouisam lateri suo indissolubiler copulauit: copulatam innumera, pulcherrima ac felicissima prole in perpetuum propagauit. Quid igitur oneris, quid officii, quid sollicitudinis sanctitati tuæ incumbat, vt hanc sponsam pro dignitate regere, extollere, decorareque possis, etsi non parum ex his, quæ hactenus oratione perstrinxi, menti tuæ innotuisse arbitror, singulis tamen perspectis causis, quibus ad eiusdem diuinæ sponsæ regimen, decus atque salutem toto debeas animi studio inhærere, quod secundo me præstiturum obtuleram, tanto quidem id clarius innotescet, vt quantum ceteri ad comparandos honores fortunaque cumulandas, quantum ad otiosos dies in deliciis conterendos, quantum plerique ad humana studia exercenda, voluptatesque captandas, quantum ad ipsam animi corporisque requiem concedunt temporis, tantum tute ipse tibi ad recolendam, persuadendam, ac perficiendam totius ecclesiæ, Christianæque reipublicæ reformationem, sumendum impendendumque fore existimabis. Duæ mihi præcipuæ, beatissime pater, in mentem occurrunt causæ, quarum vna, vt inceptam ecclesiæ reformationem alacri animo prosequaris, inuitat: altera, ni hoc feceris, horrendum in Christianos omnes diuinæ vltionis iudicium comminatur. Cum hoc igitur vniuerso generi hominum fuerit a natura tributum, si qua in familia laus præcipua vel animi vel corporis præclare flourerit, hanc fere omnes illius stirpis cupidissime æmulari, ea in primis tibi vni maximo pontifici offertur causâ, qua vberimū ecclesiæ Dei fructum sis allaturus, præsens scilicet

Concil. Tom. 34.

Eee

sacrosanctum œcumenicum, augustumque Lateranense
 Concilium, maximi illius principis Iulii secundi prædeces-
 foris tui prouidentia, opera, sollicitudine inchoatum. Vt
 enim tu Leo pontifex, diuino numine annuente, in regale
 Romanorum pontificum genus consentientibus omnium
 suffragiis adscitus, totum in rebus agendis eorundem ma-
 iorum tuorum consilium, grauitatem, sapientiam, prou-
 dentiam, ac iudicium debeas imitari, illius tamen summi
 pontificis, cui egregiis tuis virtutum meritis successisti, cla-
 rissimum huius indicti Concilii munus tanto cordis affectu
 ardorisque studio amplecti ac prosequi debes, vt velut alter
 Hadrianus Nicolai successor, præclari huius muneris au-
 ctor potius, quam imitator, a Christianis omnibus iudice-
 ris: cum præsertim ex ea hora, qua Salvatore Iesu in carne
 gloriosa & immortalis super omnes cælos, obstupentibus
 angelis, ad Patris dexteram sublimato, sacratissimi eius
 discipuli pro vinea sabaath excolenda in Spiritu sancto
 congregari cœperunt, nihil tam salutare, tamque magnifi-
 cum & gloriosum in hanc ipsam omnium matrem militan-
 tem ecclesiam profectum esse nouerimus, quam quod ex
 sacrosancta œcumenicorum Conciliorum celebratione,
 tamquam ex peculiari Spiritus sancti aula, omniũ aroma-
 tum refertissima, diuinitus emanauit. Inde enim dispersæ
 dominicæ oues colliguntur, varii languores ac morbi dig-
 noscuntur, opportuna languentibus remedia adhibentur,
 veritas totius Christianæ legis rationali cuique menti cla-
 rius innotescit, suauius insinuatur, verius persuadetur,
 tenacius imprimitur. Id quod in Iosue, si quis diligenter
 attenderit, figuratum percipiet, dum ait: *Congregati sunt
 omnes filii Israel in Silo, & fuit illis terra subiecta.* Propter
 quod pontifex maxime, si a perenni testataque maiorum
 tuorum Romanorum pontificum multiplici virtute non
 te degenerem, imo vero laudabilis totius eorum vitæ,
 consuetudinis, virtutis atque actionis verum singularem-
 que imitorem, ac expressorem præstare magnopere cu-
 pis, iam tui consilii est, tuæ sapientiæ, hoc vnum te de-
 cet, hoc, inquam, a tua potestate debetur, vt præclara tot
 Romanorum pontificum gesta tu vnus imitaturus, in-
 dictum iam biennio Concilium ad optatum vsque finem
 salubriter, honorificeque perducas. Id autem vt omnino

Iosue 18.

ANNO
CHRISTI
1514

perficias, suavis quoque illa ac periucunda proximæ sessionis memoria suadet, monet, hortatur, impellit, qua inconfutilis Christi tunica in varias forsân, ni Deus occurrisset, particulas discindenda, in pristinum suum inconfutilem statum per te vnum Leo X. est restituta. Tunc enim diuinæ misericordiæ beneficio, inauditæque mansuetudinis tuæ merito factum est, vt quorum ferox antea imperium timebatur, promptam obedientiam tui adspexerint oculi: quorum asperæ comminationes audiebantur, humiles preces tuæ perceperint aures: quorum truculenta vulnera formidabuntur, libentia oscula tui exceperint pedes: qui si in te vno vero atque legitimo Christi & Dei vicario, propheticum illud debuerit rursus impleri: *Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient ei.* Quid est, obsecro, reliquum, nisi quod inuiolabili ecclesiæ vnitate procurata atque composita, tu Leo fortissime tamquam Dei zelotes, pro domus eius decore atque salute, liberius cuncta, feruentius singula, audentius vniuersa prosequaris? Iam nemo reclamât, nullus obfistit, omnes ad petram paruulos allifere, vtque illis tandem salutarem præbeas escam, omnes a te expectant. Quid enim flagrantius nobiscum simul optare debent, qui modo erant in ecclesia Dei hospites atque aduenæ, quam vt nunc fiant cum aliis per morum instaurationem sanctorum ciues & domestici Dei, superædificati supra fundamentum apostolorum & prophetarum in ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis ædificatio crescit in templum sanctum, vtque omnes pariter in vno spiritu ad ipsum Deum & patrem tendentes, incomprehensibilem eius maiestatem & gloriam vno ore celebrare possimus? Excitare igitur, beatissime pater, excitare in hoc vnum præclarissimum ac saluberrimum Christianæ censuræ opus, ipsum amplectere; ipsum ad optatum vsque finem prosequere. Væ enim nobis. Quid autem nobis? id enim parum dixisse est. Væ, inquam, vniuersis Christi fidelibus, si tam raram futuri boni occasionem, si quod ne cogitandum quidem est, frustra labi permiseris. At dicet fortasse quispiam: Iam ecclesia Dei in integrum fidei, spei, caritatisque vinculum est restituta. Fateor. Iam vniuersum illius corpus vni capiti, hoc est, tibi subditum esse conspiciatur. Et hoc summa cum alacritate affirmo. Iam omnes

Psalms. 73.

Ephes. 2.

Concil. Tom. 34.

Ecc ij

Ann
C. 1514

vn̄um Deum, vn̄am fidem, vn̄um baptisma, ipsam denique ecclesie vn̄itatem, extra cuius gremium quis constitutus veniam consequi peccatorum nullo modo potest, & corde iuste credunt, & ore salubriter confitentur: nihil horum inficior. Sed quid hæc, obsecro, emolumenti sunt allatura, si reges, si principes Christiani nobilissima ecclesie membra, temporali adhuc truculentoque gladio, (heu, heu miseram nostram nimisque lacrymabilem tempestatem!) mutuo vexari, dilaniari, confici, ac miserrime trucidari non desistunt? Si vniuersum orbem qua possum mente collustro, præcipue autem Italiam, Germaniam, Galliam, Hispaniam, Angliamque potissimas eius partes auro, argento, diuitiis, populis, armis, robore, ingenioque refertas animaduerto; quid vbique gentium, proh dolor! comperio, quod non vehementi me dolore affligat atque prosternat? imminentes inuicem hostium terrores, inuasiones, incurSIONES, impetus, prælia, direptiones, incendia, clades, stragesque Christianorum innumeras. Heu esurientia principum corda, nondum innoxiiis Christianorum visceribus satiata! heu sitibundam terram, nondum de feruenti Christiani cruoris gurgite tumefactam! heu cæcam demonum rabiem, nondum innumeris fidelium cladibus expletam! Vsq̄quo in humanam perniciem anhelatis, æstuat, ardetis? Quingentis Christianorum millibus vigesimo ab hinc anno, cruento gladio confossis atque prostratis, adhuc esuritis? adhuc sititis? adhuc inhiatis? En, pater beatissime, qui nihil libentius facere ab ipso matris vtero didicisti, quam parcere inimicis: & qui tuam victor amari mansuetudinem quam virtutem vincendo formidari maluisti: parce obsecro, filiis tuis, non corruptibili emptis auro vel argento, sed precioso ac viuifico Christi sanguine e diabolica potestate redemptis. Euigila, quæso, intende, enitere in saluberrimum componendæ pacis opus, quo perficiendo dum per legatos ac nuntios sedulam impertiris operam, vt arma interim conquiescant, a Christiano sanguine temperetur, expetendæ a cunctis induciæ statuantur, omnem tuam auctoritatem decretumque interpone. Cum enim tantis in rebus tam arduisque negotiis, principum animos non minus opinio famæ, quam ratio certa ad alterius vel contemptum, vel metum, vel odium, vel amorem soleat com-

ANNO
CHRISTI
1514.

mouere, optatam hanc ipsam inter Christianos pacem celerime confectum iri sperandum est. Sperandú dixi, imo, vt verius loquar, te huiusmodi peragenda pacis auctore tam casto, tam pio, tam religioso, constantissime affirmandum. Quippe cuius celeberrimum nomen apud Christianos principes tantæ hucusque fuit auctoritatis & gratiæ, vt quod tu pro communi omnium quiete, dignitate, salute decreueris, ratum gratumque omnes procul dubio sint habituri; non ignari, omnem tibi vni in cælo & in terra traditam a Domino potestatem, vt non spiritualibus tantum viris, sed terrenis quoque huius sæculi potestatibus in causâ communis boni ius dicere non pertimescas. Quod tum demum, vt ad alteram doloris causam iam deueniam, felicissime contigerit, si hoc potissimum tempore, cum omnis caro vitam suam corrumpit, simulque omnes declinauerunt a recto, nec est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum, ad vniuersam Christianæ religionis censuram, quo cœpisti ardore procedas. O nos ignaros, o cacos, o nostrimet prorsus oblitos! qui iucundo temporalis pacis solatio perfrui volumus, horrendis æterni belli suppliciis cruciandi; qui humanam rabiem sedari confidimus, iram omnipotentis Dei, suum in nos vibrantis gladium, subituri. Optas tu, summe pontifex, imo nihil te magis hoc optare affirmas, pacem inter Christianos tuos a Domino impetrare? Internas nostras vitiorum simultates attende, vt his sedatis, quæ sunt externa, pace suauissima perfruantur. Nam si te ad sæcularem in primis hominum statum diligentissime discutendum conuerteris, quid in eis existimas offensum iri, nisi impietatem circa diuina fidei nostræ mysteria, quæ aut curiose perquirunt, aut leuiter derident, aut superbe contemnunt, blasphemiam ac detestationem aduersus Deum horribilem, in sanctosque abominabilem, detractionem in pastores sacros impiam atque nefandam, sacrarum censurarum contemptum, sacrilegia, rerumque diuinarum occupationem ac subreptionem, auaritiam in comparandis fenore opibus damnatis vix Hebræis permisso, turpitudinem in quouis obscœnitatis genere inauditam, odium inextinguibile, fumendæque pro acceptis iniuriis vindictæ flagrantissimam cupiditatem; vnde

Ecc iij

Gen. 6.

Psalm. 13.

frequentes rixæ, quotidiana vulnera, homicidiaque crebra proueniunt, extremam denique in quouis flagitio ac facinore perpetrando licentiam? Quæ quidem omnia tanto acerbiori animum tuum dolore conficient, quanto ea in hominibus diuturniora, grauiora, impudentioraque esse conspexeris. Quid * si in obligationem obseruandæ virtuti & honestati religiosorum gradum mentem intenderis, nonne ibi quamplurima deprehendes, quæ in maximum animarum fidelium exemplum, & ex eo scandalum vergere dignoscuntur? Vt enim præcipuam illam doloris causam silentio præteream, inter eosdem ipsos non minus præcepto quam nomine fratres, quos partim conuentuales, partim obseruantes trito vocabulo nuncupamus, tam magnum chaos interuenisse, vt qui obseruantum ordine non censentur, religiosorum numero excludantur, cum tamen nomen ipsum conuentuale, modo reliquum vitæ respondeat, purgatis auribus nil nisi pudicum, sanctumque repræsentet: quonam mœrore, quo gemitu, quo singultu reliquum sacrarum religionum statum expressero? Si enim vel temporum malignitate vel dissimilitudine voluntatum eo deuentum est, vt necessario in ecclesia Dei conuentus vnus, vnaque obseruantia sit futura, quod ego maxime deploro: cur, quæso, obseruantia ipsa in plures rursus obseruantias scinditur, diuellitur ac laceratur? vt dum vni regendo corpori, plura quidem capita, quam vix membra in ipso corpore sint regenda, præesse cernamus, veluti vnum in plures riuulos deriuatum flumen facilius exficari contingit, ita omnem spiritalem eorum profectum non mediocriter extenuari timendum est, monente Apostolo Christicolæ omnes, eos præcipue, qui & habitu & disciplina in vnum conuenerint, eodem sensu, eademque scientia abundare, idipsum dicere, nullam inter eos schismatis causam fouere, vnum denique corpus atque vnum spiritum existentes, vnam scilicet obedientiam, vnamque caritatem profitentes, ad optatum supernæ vocationis brauium properare debere. Ex quo fit, pater beatissime, vt si hodie sub diuersis patrum vexillis fideli cuique merere liceat, ne forte in vanum Propheta cantarit: *Astitit regina a dextris eius in vestitu deaurato circumdata varietate*: illud quidem

1. Cor. 1.

Psalm. 44.

ANNO
CHRISTI
1514.

pro euangelica disciplina seruanda omnino expediat, vt cuilibet eorum corpori suum præsit caput, non autem vni capiti plura subinde capita ambitiose vel monstrose potius astruantur. Nam si ad monasticum inde ordinem te contuleris, citra primam illam obseruantia conuentusque dissonantiam, ac nonnullas etiam inter obseruantes ipsos obedientia contentiones atque scissuras, ne qua præcipua ignorantia, ambitionis, auaritia ac sollicitudinis temporalis labes, intimis eorum præcordiis medullitus in hæserit, etiam atque etiam animaduertendum, inspiciendumque pro tua sapientia iudicabis. Vt autem de femineo deuotoque sexu, miserabilis cuius status ex conditione viri, qui caput est mulieris, attendi potest, quæ dicenda se offerunt, ex industria præteream: iam obsecro, ad eos, qui in sortem Domini vocati, clericali que insigniti caractere, præcipuam animarum curam ac sollicitudinem gerunt, omnem mentem atque cogitationem coniucio. Quid enim inde regendis ouibus documenti, quid utilitatis, quid salutis sperari possit, clarius atque apertius conspiciaberis. Heu, heu miseros patres, talia ex ore meo de filiis audituros! sed me longe miseriorem, propriis eadem labiis prolaturum, miserrimos autem eos, qui & vobis audiendi occasionem, & mihi dicendi causam suis operibus præbuere. Eo deuenit insignis noster clericorum ordo, vt contempto acceptabili tempore, tantaque dierum nostrorum neglecta salute, caritatis regnum vsque adeo destruxerimus, cupiditatis vero tyrannidem auxerimus, vt ne præclaram hanc ipsam militiam nostram coram diuina maiestate, dictis factisque mentiamur, & vobis pro vestra in nos pietatis officio diligentissime aduertendum, & nobis ex pungenti conscientia stimulo vehementissime sit timendum. Neque enim modo, vt Augustini vtar verbis, mendacium illud est, falsa proferre, sed episcopum se aut sacerdotem, vel clericum profiteri, & contraria huic ordini operari.

Sacra parumper volumina reuoluere placeat, vetusta patrum scita perscrutari, omnem denique Canonum tenorem repetere: nonne clericum adulatorem impiumque, proximi proditorem, maledicum, fratrisque sui peruersum insimulatorem, inuidum, pacisque alienæ feditio-

sum perturbatorem, ambitiosum, sacrarumque dignitatum sacrilegum vsurpatorem, adulterum, ceterarumque obscœnitatum turpissimum perpetratorem, crudelem perse, iniuriarumque suarum sauiissimum vindicatorem, feneratorum, turpiumque lucrorum nefandissimum questorem: nonne, inquam, huiusmodi omnes clericos, aut ad sacerdotium non promoueri, aut promotos partim ab ordine sacerdotali deponi, partim vero suspendi omnino debere, eorundem sacrorum voluminum, scitorumque patrum, ac priscorum Canonum summa auctoritate, inuiolabilique decreto didicimus? Quod si ecclesie matris nostrae benignitas, prouidis suis consiliis a tanta priscorum Canonum seueritate aliquantulum non temperasset, quonam eiusmodi clerici tempestate nostra confugerent? quo consciam sibi tot scelerum faciem obuoluerent? cuius opem ac misericordiam implorare non formidarent? Nam dum omnibus ecclesie gradibus ita discussis, ad Urbem ipsam, quam Babylonem apostolorum princeps diuino afflatus Spiritu nuncupauit, aciem mentis conuicio, eiusque incolas pastores, qui quotidie per vniuersum terrarum orbem animarum saluti praeficiuntur, tantorum causam errorum interrogare contendo: ecce diuinam illam sponsam Ierusalem supernam, non mystici sui corporis splendore fulgentem, aut ipsius sponsi humanitatis fulgore splendentem, sed lugubri indutam veste, totam squalore confectam, lacrymisque perfusam, ad infimum suum corpus, quod hac fidelium vnitate representatur, visitandum descendere, nescio quo intuitu videor mihi conspiciere, taliaque ad sacratissimos pontificis pedes sparsis crinibus prouolutam, multo cum gemitu deplorantem audire: Hæccine ego, suauissime sponse, vnica illa dilecta tua, atque formosa, quæ iam clamare possum, *Noli me considerare quia fusca sum?* Hæccine inclyta illa mea celebriusque domus, quam pene desertam, ac situ squalentem a nemine video frequentari? Hæccine florida illa vinea, quam vt produceret uas expectans, eam spinas, tribulosque produxisse perspicio? Vbi ille, iucundissime sponse, hortus meus irriguus? Vbi lilia mea candentia? Vbi rosæ immarcessibiles? Nonne hæc omnia gloria Libani cum decore Carmeli a me transeunte, euanuere? Vbi pa-

1. Petr. 5.

Cant. 1.

Isa. 5.

scua,

ANNO
CHRISTI
1514.

scua gregis mei, quæ tamquam arua deserti arefacta perlustro? Vbi pastores gregis, quos præesse potius quam prodesse, dispergere quam colligere, mactare quam saluare intelligo? Vbi demum carissimi illi filii, quos genui, quos educaui, quos foui, quos decorauimus? Illi autem spreuerunt me, & aduersus me vnã tamquam paruulam, maternaque vbera non habentem, cornua erexere. Accurre pater, succurre fili, occurre sponse: ego enim te, vt Dei vicarium patrem colo, vt hominem filium diligo, vt ecclesiæ vniuersæ præpositum sponsum amplector. *Miseremini autem, miseremini mei, vos quoque amici mei, quia filii dereliquerunt me, & ex carissimis meis, non est qui consoletur me.* Audistis, patres, matris vestræ singultus, lacrymas conspexistis, vociferationes intellexistis, implorationem misericordiæ, pietatisque vestræ animaduertistis. Eia agite, obseruandi antistites, vos primo nunc appellare iuuat. Omnem, quæso, cogitationem, vigilantiam, consilium, industriam, operam atque conatum in hanc ipsam tam necessariam, tamque salubrem morum reformationem intendite, adhibete, configite ac locate. Quid sobrietatis, quid decoris, quid pudicitæ, quid hospitalitatis, quid sapientiæ, quid rectitudinis ac iustitiæ de quouis perfecto pastore optatur, speratur ac prædicatur? totum id in ceteros Christi fideles, & vitæ candore & verbo doctrinæ, diuinæ cooperantis gratiæ largitate transfundite, huius præsertim amplissimi senatus fauente consilio, auctoritate, decreto. Vos enim iam appello, patres amplissimi, vos obtestor, vos imploro, vos, inquam, prouidi totius Christiani orbis moderatores, diuini Christianæ fidei consultores, proprii ac singulares Romani pontificis electores, dilectissimi sedis apostolicæ filii, amplum Romanæ ecclesiæ gremium, latissimumque omnium bonorum perfugium, firmissimi denique terrarum cardines, solidissimæque columnæ, quibus vniuersum nostræ fidei ædificium suffultum atque firmatum, in consummationem vsque sæculi perdurabit immobile. Tantam, obsecro, vestri ordinis dignitatem perpendite, ne si forte eam, vestrique gregis salutem singuli neglexeritis, nobilissima cuiusque vestrum anima ante horrendum Christi tribunal, vel inuita cogatur audire: *Si ignoras te, o pulcherrima*

Concil. Tom. 34.

Fff

inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum tuorum, & pascere hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum. Ut autem dignitatem hanc ipsam vestram & animo cognoscatis & opere comprobetis, quod in humanis studiis, quod in religione, quod denique in vniuerso Romano, Christianoque clero, salutari ac necessaria indiget discussione, censura, institutione, pullulantium scilicet hæreseon extirpatione, morum disciplina, regularis obedientiæ vnitas, clericalis amictus institutum, sacrorum initiatio, multiuga sacerdotiorum collatio, animarum cura, pastorum præsentia, dioeceseon visitatio, annua episcopaliū Synodorum congregatio, frequens metropolitanorum Conciliorum celebratio, hæc omnia diligentia, consilio, integritateque vestra discutite, castigatæ, componite. Nisi enim hoc ipso Concilii tempore, nisi per vos, nisi sub tanto animarum nostrarum episcopo atque pastore, & famam nostram, quæ fere prorsus amissa est, recuperauerimus, & salutem ipsam, quæ spe exigua, extremaque pendet, retinuerimus: nihil est præterea quo confugere, aut in quo sperare possimus. Verum ut alacriori tandem animo ad hanc ipsam morum institutionem suscipiendam singuli conuertamur, recordare, obsecro, Leo sanctissime, recale atque considera, quam inæstimabili dotis precio nostra superna mater ecclesia sancta vnigenito Dei Filio desponsata, quam insolubili copula cum eo coniuncta, quam præclara sobole fecunda mater effecta sit. Contemplare singulas vniuersasque causas, quæ ut pro ecclesiæ corpore, quod nos sumus, instituendo ac reformando, omnes animi vires intendas, cunctosque industriae nervos adhibeas, partim alliciunt & inuitant, partim vero stimulant atque impellunt. Tu quidem in celebri & florida ciuitate natus, ex sapientissimis parentibus ortus, ac eximiis animi dotibus excellens, & inter eruditissimos homines, liberaliaque studia nutritus, meritoque, nondum puerilibus annis egressus, cardinea dignitate ornatus, inter sacra arduaque negotia diutissime versatus, tanta, præter naturæ bonitatem, & rerum experientiam, ingenii gloria excelluisti, ut occurrente Romani pontificis obitu, sic ascensus tuus ad summum istum pontificatum celebraretur, quod veluti cetera in te præclara fama in-

ANNO
CHRISTI
1547

ANNO
CHRISTI
1514

genii superabat, ita ingenii famam expectatio tantæ dignitatis, expectationem vero assumptio ipsa mirabiliter superaret, acclamantibus cunctis: *A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit te.* Ne durio rem autem humeris tuis conditionem, quam ferre possis, hæc omnia imponere videantur; ego ille, qui nihil horum sine magna cura, pietate ac reuerentia supremæ dignitatis tuæ, sacrosanctique huius amplissimi ordinis, ac vniuersi ecclesiastici gradus locutus sum, prædico, clamo, denuntio, & si per viscera Iesu Christi obtestari te semel licet, nunc utique obtestor: Concitare atque exurge, Sion matrem nostram sponfamque tuam circumda, ipsam complectere, in turribus eius mirabilia Dei enarra, fidelium corda virtute instrue atque compone. Urbem primum, ut iudicium incipiat a domo Domini: inde orbem disciplinæ tuæ censura in pristinum fidei, spei, caritatisque cultum restitue. Omnia namque Christianæ reipublicæ iura, singula bonorum perfugia, innocentum præsidia, pœnitentium merita, malorum supplicia, omnis denique temporum præteritorum memoria, ratio præsentium, spes futurorum, ut in tua hodie potestate, in tua sententia, in tuo iudicio sunt posita atque defixa; ita & per te vnum, si partim recuperata, partim vero fuerint conseruata, iam pacate omnia se inter Christianos habebunt. Iam Deo reconciliati, vnanimi consilio atque ardore in perfidos ac immanes Christiani nominis hostes bellum & propulsabimus & aggrediemur. Iam victricem classem & exercitum gloriosum Constantinopolim & Ierusalem versus, cursu prospero, Deo fauente dirigemus: propheticum illud memorantes & concinentes: *Introibimus in tabernaculum Dei, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius.* Iam te inuictis nobiscum leone pugnante, vniuersis tandem corporis & animæ hostibus debellatis, deuictis atque consumptis sub felici faustoque beatitudinis tuæ vexillo, supernam illam Ierusalem introeuntes, ac simul cum sanctis apostolis, prophetis, euangelistis, doctoribus atque pastoribus diuinæ hereditatis effecti participes, atque regium thalamum decantabimus: *Regi sæculorum, immortalis & inuisibili, soli Deo honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.* Dixi.

Concil. Tom. 34.

F ff ij

Anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo
 decimoquarto, indiçtione secunda, die vero vigesimafex-
 ta mensis Nouembris, pontificatus sanctissimi in Christo
 patris & domini nostri domini Leonis diuina prouidentia
 papæ decimi anno secundo, præfatus sanctissimus domi-
 nus noster ex certis causis vrgentissimis, & præsertim quia
 ea quæ in decima sessione determinari debent, non fue-
 runt adhuc absoluta per reuerendissimos dominos cardina-
 les & congregationes prælatorum, in quibus ea discu-
 tiuntur; ideo de consilio præfatorum reuerendissimorum
 cardinalium decimam sessionem ad diem Veneris post fe-
 stum sancti Benedicti proxime futuri, quæ erit dies vigesi-
 matertia Martii anni sequentis, prorogauit, prout in sche-
 dula prorogationis continetur, quæ legitime affixa, & per
 cursores executata fuit.

Anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo
 decimoquinto, indiçtione tertia, die vero vigesimase-
 cunda mensis Martii, pontificatus sanctissimi in Christo
 patris & domini nostri domini Leonis diuina prouidentia
 papæ decimi anno tertio, discreti viri Franciscus Vacca, &
 Enrardus Duuiuer, præfati sanctissimi domini nostri cur-
 sores, in valuis basilicæ principis apostolorum de Vrbe &
 Lateranensis ecclesiarum quasdam literas prorogationis
 affixerunt & publicauerunt tenoris infra scripti.

Leo, &c.

Licet alias decimam sessionem continuationis cele-
 brationis sacri Lateranensis Concilii, Kalendis Decem-
 bris in vltima nona sessione, sacro approbante Concilio,
 per nos indiçtam, ex certis causis tunc expressis, ad diem
 Veneris post festum sancti Benedicti proxime præteriti,
 quæ erit dies vigesimatertia Martii præsentis mensis, de
 fratrum nostrorum consilio prorogauerimus & extende-
 rimus, prorogataque & extensam esse omnibus nun-
 tiauerimus: quia tamen ea, quæ in dicta decima sessione
 determinari debent, matura indigent discussione, & per
 congregationes sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium &
 prælatorum, in quibus ea discutiuntur, non fuerunt ad-
 huc absoluta: eapropter prorogationem decimæ sessio-
 nis huiusmodi de simili fratrum nostrorum consilio, ad
 tertium nonas Maii, quæ erit dies quarta mensis Maii pro-

ANNO CHRISTI 1515. xime futuri, etiam prorogamus & extendimus, prorogamque & extensam etiam omnibus nuntiamus.

Placet. I.

Anno a natiuitate domini 1515. indictione tertia, die vero vigesima secunda mensis Martii, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi, anno tertio, suprascriptæ literæ fuerunt affixæ & publicatæ in valuis basilicæ principis apostolorum sancti Petri de Vrbe, ac in valuis ecclesiæ Lateranensis per me Franciscum Vacca, sanctissimi Domini nostri papæ cursorem.

Enrardus Duuiuer
magister cursorum.

Anno a natiuitate domini 1515. indictione tertia, die vero vigesima sexta mensis Aprilis, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, reuerendissimus in Christo pater & dominus dominus Antonius tituli sanctæ Prædix presbyter cardinalis, de Monte vulgariter nuncupatus, nobis notariis & scribis sacri Concilii quasdam literas saluiconductus ducis Ianuensis de mandato præfati sanctissimi domini nostri tradidit, mandans nobis, vt eas magnificis oratoribus Christianissimi regis Franciæ traderemus, seu tradi faceremus, & eisdem dicere faceremus, de mandato præfati sanctissimi domini, vt eas prælatis Gallicanæ ecclesiæ mitterent, ad effectum, vt volentes, & debentes venire ad sacrum Concilium, tute & secure possent venire. Quas quidem literas saluiconductus nos Bernardus Sculteti, & Bernardinus de Contreras notarii & scribæ infra scripti, per duos testes recognosci fecimus, & easdem literas sic recognitas, cum earum recognitione, a tergo venerabili viro magistro Enrardo Duuiuer, sanctissimi domini nostri papæ magistro cursorum dedimus, vt eas supradictis magnificis oratoribus Christianissimi regis Franciæ per duos cursores tradi faceret.

Die vero Sabbati vigesima octaua mensis Aprilis eiusdem anni, discreti viri Ioannes Bernardi, & Ioannes Duueti cursores, præfatas literas saluiconductus se magnificis oratoribus Christianissimi regis Franciæ præsentasse & intimasse, ac idem dimisisse eis, nobis notariis, prout in scheda eorum manibus subscripta, retulerunt.

Fff ij

Tenor autem literarum saluiconductus, de quo supra fit mentio, talis est:

Octavianus de Camposregoso, Dei gratia Genuensis dux, & populi defensor.

Literis sanctissimi domini nostri moniti, harum nostrarum auctoritate damus, concedimus, & impartimur tutum, amplum, validum & generalem saluumconductum, omnimodamque fidentiam, & liberam facultatem quibuscumque prælatis Gallicis, & aliis cuiusvis nationis vocatis a summo pontifice ad sacrum Lateranense Concilium, nec non eorum seruatoribus, equitaturis, bulgiis, valisiis, bonis & rebus quibuscumque, transeundo per totum territorium, & districtum Genuæ, tam mari quam terra, sibi que per transitum morandi, & pro libito discedendi, ac redeundi tute, libere & impune, omnique impedimento & molestia reali & personali cessante, penitusque remota, non obstantibus aliquibus guerris, odiis, inimicitiiis, controuersis & differentiis inter nos, & commune Genuensis ex vna parte, & alios quoscumque, sint qui velint, ex altera, ventibus, seu quæ in posterum verti possent, damnis, præliis, iniuriis, & offensionibus cuiusque Genuensis per quemuis illatis, vel in ferendis, represaliisque seu represaliarum literis concessis, vel concedendis, nec aliis obstantiis quibuscumque, etiam si talia forent de quibus oporteret mentionem facere specialem, quæ pro specificatis habeantur. Mandantes quibuscumque officialibus & subditis totius territorii Genuensis tam in mari, quam in terra, vt has nostras saluiconductus literas obseruent, faciantque ab omnibus inuiolabiliter obseruari sub poena indignationis nostræ. In quorum testimonium præsentis fieri iussimus & registrari, nostrique sigilli impressione muniri.

Datum Genuæ in palatio ducali, die 22. Martii 1515.

Idem Octavianus.
Simon.

Tenor vero recognitionis talis est:

Die Iouis vigesima sexta Aprilis 1515. constituti in domo dominorum Bartholomæi & Eduardi Doria mercatorum Iannuensium, Romanam curiam sequentium dominus Eduardus præfatus, & dominus Thomas Pecunia, ciues & mercato-

ANNO CHRISTI 1515.
res Ianuense medio eorum iuramento recognouerunt, & se recognoscere dixerunt manum & personam illustrissimi domini ducis Ianuensis Octauiani de Campofregoso, manum & personam cancellarii, & sigillum eiusdem ducis in retroscriptis literis appositum, &c. Et dixerunt esse illorum, quorum inibi esse dicuntur. Ita est. B. de Contreras.

Ita est. B. Sculteti.

Tenor vero intimationis.

Anno a natiuitate Domini 1515. indictione tertia, die vero Sabbati vigesima octaua mensis Aprilis, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, originales literæ passus præsentatæ & intimatæ ac dimissæ fuerunt illustrissimis dominis de Solier, & Nostromars, oratoribus Christianissimi regis Franciæ, cuius præsens copia extracta & collationata fuit a suo proprio originali per nos Ioannem Bernardi, & Ioannem Duueti cursores. Ennardus Duuiuer magister cursorum.

Anno a natiuitate Domini 1515. indictione tertia, die vero secunda mensis Maii, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, fuit congregatio reuerendissimorum dominorum cardinalium, & omnium prælatorum existentium in curia, & interesse volentium in palatio apostolico in superiori capella. In qua interfuit sanctissimus dominus noster præfatus, & interfuerunt cardinales numero viginti & vnus, & prælati numero sexaginta & septem. Et fuerunt lectæ per reuerendum patrem dominum Thomam Phædram secretarium Concilii schedulæ proponendæ in proxima sessione. Et fuerunt ab omnibus approbatæ, & post aliqualem & maturam discussionem super aliquibus ex ipsis, tandem votatæ & approbatæ ad Dei omnipotentis laudem, & ecclesiæ exaltationem.

SESSIO X.

ANNO a natiuitate Domini 1515. die vero Veneris quarta mensis Maii, indictione tertia, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Leonis diuina prouidentia papæ X. anno tertio fuit celebrata decima sessio sacrosancti Concilii generalis in ecclesia Lateranensi in loco solito, in qua fuit præfatus sanctissimus